

ABONAMENTUL

Pe un an . 28 Cor
Pe un jum. . 14
Pe o lună . 2-40
Nrul de Duminecă
pe un an . 5 Cor.
Pentru România și
America . . 10 Cor.

Nrul de zi pentru Ro-
mânia și străinătate pe
an 40 franci.

TRIBUNA

REDACȚIA
și ADMINISTRAȚIA
Dez. Cereșan-Teșan 20.
INSERȚIUNILE
se primesc la adresa de-
scripție.
Mulțumite publice și Loc de-
scripție costă fiecare str 20 B.
Manuscrisurile nu se în-
polază.
Telefon pentru oraș și
comitat 502.

La răspântie.

(ii) Tristă și denuțită a fost ocrotirea pe care legislația țării ungurești s'a înjurat a o acorda școalelor noastre românești, în tot trecutul lor greu și sbuciumat.

Dela luminata lege a Mariei Terezia: *Ratio educationis*, din secolul al XVIII-lea și până în prezent, abia de mai găsim vre-o dispoziție favorabilă școlilor noastre în în-
treg noianul de legi școlare ale acestei țări.

Nici chiar legea școlară a lui Eötvös (art. XXXVII din 1868), care azi ne pare atât de liberală și cinstită, n'a fost lipsită de câteva ascuțituri îndreptate contra autonomiei noastre bisericești școlare, care abia în același an se decretase în mod legal (art. IX 1868). Congresul nostru național bisericesc din 1868 a protestat zădărnice, împotriva acelor dispoziții; cel din 1870 duce jalba până la împăratul arătând, că prin legea aceasta *regimul cu autoritatea sa și cu însăși mijloacele contribuției noastre s'a pus în luptă și frecare foarte dăunătoare cu noi; o luptă și frecare, ce în-
să să împăciuiască și mulțămiască, neliniștește spiritele, și în loc să promoveze, îngreună și împiedică cultura.* (Protocolul congresului național-bisericesc din 1870 pag. 151.)

Cuvintele acestea, chibzuite și prevăzătoare, exprimă o stare de lucruri, care de atunci și până astăzi dăinuiește neîntrerupt, în forme tot mai exagerate și insuportabile.

În pretinsa eră constituțională dela 1868 încoace, aceasta a fost soarta noastră în lupta pentru școale: Să protestăm împotriva tuturor atacurilor, ce s'au îndreptat asupra noastră și la 1879 și la 1883 și la 1893 și la 1907.

Glasul de protestare al poporului s'au încercat în multe părți să l amuțască prin baionetele și gloanțele jandarmilor. Și a fost împiedicat de a pătrunde până la cuvenitele locuri. Chiar dacă ar fi pătruns însă acest strigăt de durere și de revoltă, ce schimbare putea să aducă protestarea solemnă, când urechea, care ne ascultă plânsoarea, era tot una cu mâna, care cerea să ne zdrobească sufletul?

De aceea a rămas fără izbândă dorită și lupta frumoasă purtată acum 3 ani cu atâta demnitate împotriva nefastului proiect, îndreptat de cutropitorul Apponyi asupra școalelor și culturii noastre naționale.

Prin legea lui Apponyi începe în viața școalelor noastre o epocă nouă, cu mult mai întunecată decât cele de până acum: epoca bilinguismului primejdios atât din punct de vedere intelectual, cât și moral, căci incurcă mîntea, scâldeie judecata și desechilibrează sufletul tinerelor generații, iar prin veșnicile ambiguități ale cugetării și

simțirii, prin urta duplicitate morală, spre care târește în mod fatal învățătorimea noastră, introduce în școală curentul demoralizării.

Nu maghiarizarea, ci demoralizarea învățătorimii și printr'însa a tinerimei noastre e primejdia cea mai mare, pe care o aduce asupra școalelor noastre legea lui Apponyi. Căci ea va deveni un izvor nesecat de conflicte între învățătorii noștri și biserică de o parte, între ei și popor de alta. Prin legea aceasta se zdruncină ori se înlătură cu desăvârșire autoritatea bisericească și se nimicesc frumoasele relații patriarhale dintre învățători și popor. Din punct de vedere politic ea a fost menită să desființeze drepturi cardinale, garantate bisericii noastre, prin legile pozitive ale țării. Dec printr'însa se va consacra acea stare de lucruri, care înfăptuiește îngrozitorul adevăr al acestei maxime diabolice:

«Das Ungesetz gesetzlich überwaltet
Und eine Welt des Irrtums sich entfaltet».

(Goethe, Faust II).

Din punct de vedere pedagogic și educativ, toată lumea știe, că legea aceasta e în cea mai fățișă contradicție cu legile lirii, că ea nu ține seamă de cel mai elementar adevăr al filozofiei și al vieții: *«Naturae non imperatur, nisi paratur».*

Unicul avantaj, pe care îl creiază legea aceasta pe seama învățătorilor noștri, este acela al urcării lefilor. Este însă foarte problematic și acest avantaj, menit să-l folosească guvernul ca un instrument de continuă agitație a învățătorimii împotriva bisericii și a poporului. Căci legea promite urcarea lefilor, dar guvernul în foarte multe cazuri nu o acordă din visteria statului, ci îndrumă pe învățători să o ceară dela aceia, cari pe lângă toată bunăvoința nu au de unde să li-o dea. Astfel guvernul plîntează, în mod conștient și prin o adevărată demagogie păcătoasă, sămânța veșniciei nemulțămiri în sufletul învățătorilor, față de cari simulează, în aparență, interes și sprijin binevoitor, pe când în realitate le otrăvește viața și le subminează baza existenței lor morale.

Întînd cu începutul anului școlar 1910—1911 în deplină vigoare legea lui Apponyi, cu toate ascunzișurile ei prăpăstioase, toți cei ce se interesează de soarta școalelor românești din Ungaria se întreabă, plini de îngrijire și presimțiri sinistre, care va fi viitorul acestor școale.

Negreșit multe din școalele, cari au avut până acum un caracter românesc, nu vor mai fi al noastre. Numărul acelor, în care duhul și învățătura românească vor izbuti să-și mențină și în viitor rolul de până acum, se va reduce în mod considerabil.

În fața acestei situații primejdioase și nelămurite, s'a pus în câteva rânduri întrebarea, dacă n'ar fi mai bine a închide dintr'odată toate școlile românești, ori a renunța

la ele, decât a privi mai târziu, neputincioși, cum cele mai multe din ele vor trece succesiv din stăpânirea părintească a bisericilor române sub desăvârșita epitropie dușmănoasă a guvernului din Pesta. Câțiva dintre conducătorii noștri, chiar bărbați de școală, nu păreau la început străini de planul acesta. A renunța însă la cea mai de căpetenie armă în lupta culturală și la o moștenire atât de scumpă, care e școala noastră românească, ar fi, desigur, o măsură greșită.

Consecințele, ce ar avea această renunțare, sînt incalculabile. Cine a pătruns cât de puțin rostul adevărat și chemarea bisericii creștine, va ști, că arma acesteia chiar dintru început a fost școala. Fără școală cum și ar mai putea implini însemnata misiune educativă biserica noastră? Cum ar mai putea crește generații credincioase și folositoare neamului? Cum oare ar mai putea sădi sămânța bună și roditoare a simțirii românești în sufletele credincioșilor săi? Cum s'ar putea apăra de vijeliile, pe cari undă vremii de azi le aduce din ce în ce mai vrăjmașe și mai tulburi asupra bisericii noastre?

Unde avem școli bine organizate, acestea vor trebui neapărat salvate, cu orice preț și îngrijite ca niște *semințe scumpe*, din care cu timpul, — în împrejurări mai favorabile, decât acelea, cari ne întunecă perspectiva celui mai apropiat viitor — să poată porni iarăș un progres cultural mai însemnat, de care poporul nostru a dat destule dovezi, că este vrednic și capabil.

La îndemnul stăruitor al conducătorilor, poporul nostru s'a și angajat să aducă jertfe foarte mari pentru susținerea unor școale bune, din mijloace proprii, fără a recurge la ajutorul statului. Dar pretutindeni s'a ivit temerea, că orice jertfe materiale vor rămânea fără rezultatul dorit, căci ingerința statului e deopotrivă de aspră și păgubitoare, în școlile susținute din mijloace proprii, ca și în cele ajutate de stat. Pe de altă parte poporul, pe lângă contribuțiile nesfârșite ce i-lestoarce statul sub diferite titluri, ar rămânea peste măsură îngreunat și cu această dare culturală, pe care va fi nevoit a o plăti și atunci, când școala nu va mai avea caracterul de azi: creștinesc și românesc.

Pentru înlăturarea acestei temeri, Conzistorul român din Sibiu, a intervenit pe lângă ministrul de culte și a reușit a lămurii în câțva situația. Prin hârtia circulară din 1 Iulie 1910 Nr. 7231 școl. se spune apriat, că orice contribuție pentru școala românească se face în mod condiționat, și anume: »pe lângă susținerea condiției hotărâte, cumcă comunele noastre bisericești numai până atunci sînt îndatorate a contribui la salariul învățătoresc peste suma celor 5 procente după darea directă, până când școala are caracter confesional greco-oriental«.

Această explicație, dată de autoritatea noastră biserică, a fost desigur necesară și folositoare. Poporul se va îndemna mai bucuros să jertfească pentru școală, dacă știe, că jertfește numai atâta timp, cât rămâne școala sub stăpânirea bisericii, adecă a poporului însuși.

Asuprirea confesională și tendințele de proselitism catolic, ne au dat în veacul al XVIII-lea cele dintâi școli românești ortodoxe, mai de seamă.

Asuprirea națională din al XIX-lea veac le-a sporit și întărit. Prin un joc al sortii, cum se întâmplă de multeori în viața popoarelor și în dezvoltarea instituțiilor, n'ar fi chiar imposibil, ca tocmai măsurile primejdioase, îndreptate astăzi asupra școlilor noastre, în loc de a produce pustirea așteptată și temută, să aibă efectul contrar: *înflorirea școlilor românești* prin stăruințele iute ale conducătorilor, chemați a sufla în ele *duh datător de viață*, și prin jertfele mântuitoare ale poporului, care luptând pentru școala sa, luptă ca să lumineze și să păstreze, în toată curățenia sa neatinsă, sufletul neamului.

Aceasta se va întâmpla numai dacă toți Românii, de la vâdnică până la opincă, vor fi pătrunși de adevărul, că numai prin școala românească și prin o conștiință educațională națională a tinerimii se poate asigura viitorul unui popor, și dacă nu vor înceta un singur moment a apăra cu toată bărbăția ceea ce au creat înaintașii cu prețul atâtor lupte și jertfe.

Iar o altă condiție tot atât de însemnată este: să avem în toate școlile, câte vor mai rămânea ale noastre, învățători vrednici și însulețiți, cari să nu fie cu gândul veșnic la bani și numai la bani, împlinindu-și slujba numai în silă ca niște năimiți și mercenari. Ci să fie capabili de o adevărată apostolie, în sens educativ și moral. Pe lângă o bună pregătire pedagogică, să aibă și tăria caracterului național, bărbătesc și neșovăitor.

Adevărat, că situația învățătorilor noștri nu va fi din cele mai ușoare, după cum n'a fost nici în trecut. Prin impunerea, într-o măsură atât de exagerată a limbii unguște, ei sânt de acum înainte condamnați a săvârși, în mare parte, o muncă de Sisifus. Nenumărate piedici și dificultăți vor avea să întâmpine, nu numai între păreții școlii, ci și în afară de zidurile ei, unde orice cuvânt, orice mișcare unde întreagă atitudinea lor rămâne la discreția unor oameni, cu desăvârșire străini de preocupățiuni școlare și pedagogice și aplicați a manifesta, în cele mai multe cazuri, porniri dușmănoase față de dânșii.

Amestecul acestui soi de oameni în afacerile școlare sau extrașcolare ale învățătorilor a avut totdeauna urmări dezastruoase. De secol și milenii se străduesc adevărații bărbați de școală să afle mijloacele cele mai potrivite, prin cari s'ar putea facilita munca dascălească, să deschidă calea cea mai corăspunzătoare legilor naturale, pentru a încordările uriașe, câte se fac pe terenul învățămânului popular, să nu rămână fără rezultat. Atâtea sisteme pedagogice au fost înlocuite, în cursul timpului, cu altele mai bune, care la rândul lor au trecut și ele în domeniul istoriei, dacă elementele lor, n'au fost toate în cea mai deplină consonanță cu *legile vieții*.

Din întreaga evoluția pedagogiei rezultă, că tendința ei principală a fost să pătrundă cât mai intensiv firea vieții oamenilor singuratici, cum și aceea a vieții popoarelor.

Psihologia individuală și etnopsihologia trebuie să stea la baza oricărui sistem pedagogic rațional, a cărui aplicare nu va să rămână o simplă încercare zadarnică și infructuoasă.

Atât viața individuală, cât și cea națională își au legile lor firești statornice, pe care nu le poate schimba nici o cărmuire pământeană cu tot leghionul ei de legiuiri vremelnice și adesea — nelegiuite...

Numai o politică de imprudență și neghiobie patentă, poate să nesocotească

aceste adevăruri, îndărătnic induse în tot chipul a recunoaște, ceea ce a spus de mult și cu atâta dreptate vestitul pedagog *Comenius*, că, »a pretinde să însucească pe copil mai întâi într-o limbă străină, e tocmai ca și cum a-i voi să-l înveți a călări, înainte de ce ar ști să umble».

Școala populară, mai ales, nu e permis nicăiri a o prefăce într-o instituție de asemenea încercări absurde. Ca o instituție de educație, ce este, ea trebuie să aibă cu totul altă menire: aceea de a continua opera de educație, începută în familie și de a așterne întrucăva temelii cunoștințelor indispensabile în lupta vieții. Nici una dintre aceste misiuni nu o va putea încă îndeplini decât ținând seamă de legile firii, de starea sufletească a copiilor, deci și de limba, a cărei cunoștință ei o aduc cu sine de acasă, din sinul familiei lor.

Pusă în slujba unor tendințe potrivnice legilor firești, școala populară nu mai poate fi privită ca un institut de cultură și educație, ci ca un instrument al fluctuațiilor politice, ca un laborator de experimente periculoase și ca un loc de dresură dobitocească, de tâmpire a minții și de strivire a inimii...

Dar să nădăjduim, că orice faptuire a politicianilor, — obișnuți, în trufia lor, a se crede atotputernici și atotștiutori, — fiind îndreptată împotriva legilor vieții sufletești a unuia sau a mai multor popoare, deci împotriva legilor firii, — va rămânea o clădire subredă, un simulacru cu temelii în valorile apelor călătoare... Și, *ce e val, ca valul trece!*

Majestatea Sa jandarmul omoară.
Din Faget (com. Caraș-Severin) ni se comunică un nou caz de volnicie jandarmerească. Un fiăcău român a murit strâpuns de baioneta jandarmilor. Iată ce ni se telegrafiază:

»De cinci zile decurg aici asențările. Jandarmaria săvârșește cu acest prilej cele mai

FOIȚA ZIARULUI »TRIBUNA«.

Decăderea poporului rus.

— Cu prilejul romanului »Păcatul nostru« de Ivan de Rodionov. —

Scriitorul Rus Ivan Rodionov a publicat acum de curând un roman, intitulat »Păcatul nostru«, în care descrie în mod naturalist viața ticăloasă ce o duce poporul rus.

Autorul spune în prefață că decăderea poporului se atribuie exclusiv numai cauzelor conducătoare și de aceea a ales acest titlu pentru romanul său.

Poporul nu are nici o vină, părăsit și ignorat cum e, nici nu putea să aibă altă soartă. Degenararea lui se datorează consumului excesiv de băuturi alcoolice, pe care statul îl înlesnește pe toate căile. Instinctele distrugătoare ce s'au dezvoltat în sufletul acestor oameni, crescuți în rând cu animalele au început să se manifesteze în crime și bătăi de-o sălbăticie ne mai pomenită. A urmat apoi era constituțională. Viața poporului a devenit mai liberă umanismul fals și exagerat importat de către tinerii cari au studiat în străinătate, a fost luat drept o încurajare de fapte rele, asfel că nenorocirea poporului e acum și mai mare ca mai înainte.

Poporul rus nu mai are interes pentru nimic. El nu crede în Dumnezeu, nu muncește, nu respectă pe nimeni, nu ține la nimic, nici chiar la viața sa proprie. Țăranul bea și doarme. Când e beat el e în stare să omoare fără scrupule pe cel

mai bun prieten al său, sau chiar pe vre un membru al familiei sale. Ce i se poate întâmpla? El știe că pedeapsa nu va fi prea aspră, căci a fost beat când a omorât. Dar chiar dacă pedeapsa ar fi mai aspră, lui totuși nu i pasă, căci viața la închisoare e de preferat față de mizeria și inactivitatea de acasă.

Subiectul romanului e următorul:

Cinci fiăcăi omoară pe un altul în drumul mare, pe când se înapoiau împreună din oraș. Curtea cu jurați îl condamnă la câte cinci luni închisoare, care se consideră ca împlinite prin timpul petrecut în prevenție.

Cu toate că subiectul începe într-o singură frază, acest roman de aproape 500 pagini totuși captivează de la început până la sfârșit. Te lățăte uimește, te neliniștește, simți cum ți se strânge inima de groază, iar la sfârșit ai senzația că ai trecut prin niște peripeții grozave ca viața, dar și mărețe ca viața.

Autorul, care e extrem de subiectiv, nu pierde nici o ocaz și spre a și spune și el cuvântul. Și are multe de spus.

După ce descrie cărciuma, în care s'au îmbătat fiăcăii, autorul continuă astfel:

Se părea că această casă n'a auzit altceva decât înjurături criminale și cuvinte triviale de ocară, ce le simți ca niște lovituri de ciomag, acele înjurături la care se dedă țăranul rus, lipsit de pudoare și cultură, când băutura îl transformă în vită. Sufimii de mii din aceste case sânt imprăștiati prin țară, ca un fel de curse ce se întind fiarelor sălbătice, iar poporul nostru drept credincios întră orbește în ele. Țăranii se duc în grupuri bătrâni și tineri, unii cu soțiile

și cu copiii lor, jertfindu și avutul, ferdicia, sănătatea și adeseori chiar și viața pentru acest lichid incolor, iar când ies dela cărciumă, ei răspândesc în schimb brutalitatea și crima prin sate, prin câmpii și păduri. N'a rămas în această țară un singur petic de pământ, care să nu fi fost pângărit de cuvintele de ocară și nu există copil, al cărui suflet să nu fi fost otrăvit de aceste cuvinte cinice și josnice. Va veni însă timpul când țăranul rus va blestema aceste case, căci el se va deștepta și atunci va vedea, în ce stare a ajuns.

După ce țăranii răniți au fost pansați, se începe o discuție între medic și judecătorul de instrucție. Acesta din urmă reprezintă tipul criminalismului modern plin de un umanism fals, care-l îndeamnă să facă instrucția totdeauna în favoarea inculpaților. Medicul însă cunoaște urmările judecătorului.

— Ați putea să-mi spuneți, zice medicul, pentru ce căutați să ameliorați cu orice preț pedepsele asasinilor, bătaușilor și bețivilor? Cred că nu mai începe nici o îndoaială că legea trebuie să apere oamenii cinstiți și pașnici împotriva ucigașilor și bețivilor. La noi însă lucrurile se petrec alfel: Justiția apără interesele criminalilor, iar nu ale cetățenilor pașnici. Justiția contribuie la înmulțirea crimelor, dacă procedează cu atâta blândețe față de răufăcători.

— După părerea d-voastră, răspunde judecătorului, toți judecătorii ar trebui să fie dați judecării pentru complicitate și instigație.

— Nu, dar pretind să se conformeze legilor și să și modifice concepțiile relativ la atribuți-

mari volnicii. Zi de zi feciorii asentați sânt arestați fără orice vină și duși la cazarmă. Astăzi, Miercuri, volniciile și-au oșuns culmea. Tândrul Filimon Murărescu din comuna Bacamezeu a fost străpuns cu baioneta de jandarmul Mike și a murit numai decât. Omorul s'a întâmplat în cazarmă. Lumea românească e revoltată. Amănunte lipsesc!»

Ca mâne ancheta va constata că jandarmul a folosit arma în legitimă apărare. Și se va da dreptate, căci cel mai tare are întotdeauna dreptate... Iar cei vii sânt, mai tari decât cei morți.

Campania noastră electorală. Supt titlul »Românul Tîrnăvean« am primit la redacție o »foale ocazională« cuprinzând un raport amănunțit al luptei electorale dela Diclosimărtin. E acesta abia al doilea cerc care execută hotărîrea comitetului electoral central, de a se publica rapoartele amănunțite despre toate luptele noastre electorale.

În tabloul statistic al alegerilor publicat de ziarul nostru (Nrul 166) am indicat raportul numeric al voturilor și rezultatul luptei. Dintre 1315 alegători numai 371 sânt Români, dintre cari s'au prezintat la alegere 313. Pentru candidatul național au votat 235 de inși, iar pentru candidatul guvernamental, în ciuda celui mai sâlbatic terorism și corupții, numai 78 de inși.

În raport se publică cu numele toți alegătorii români cari au votat pentru candidatul național Dr. Romul Boila, cât și acela cari au votat pentru candidatul guvernului Sándor János, cumnatul lui Tisza. Între cei 78 de inși cari au părăsit steagul partidului, trecând în tabăra dușmană sânt 3 preoți și 7 învățători. Restul sânt cărciuari, notari, scriitorii.

Când vor urma și celelalte cercuri cu rapoartele lor?

O reformă a instituției voluntariatului. Din Viena se anunță că în ministerul comun de războiu se plănuiește o reformă însemnată în ce privește instituția serviciului voluntar de 1 an.

Motivul care îndeamnă ministerul de războiu la această reformă e numărul prea mare al ofițerilor

în rezervă și numărul prea mic al subofițerilor cari rămân în serviciu activ. Remedierea se poate ajunge pe două căi: prin restrângerea dreptului la serviciul voluntar de 1 an și prin casarea acestui drept și introducerea serviciului general de 2 ani de zile.

În Franța de mai mulți ani s'a desființat voluntariatul prin introducerea serviciului de 2 ani. Experiențele au dovedit că reforma aceasta e favorabilă pentru organizația armatei în așa măsură, încât acum și în Rusia se plănuiește același reformă.

În monarhia noastră, deocamdată, ministrul de războiu va renunța la desființarea definitivă a instituției voluntariatului și va face încercări numai cu restrângerea dreptului de voluntar.

În delegațiile de toamnă probabil se va aduce în discuție și această reformă.

Viena, 14 Septembrie. »Nette Freie Presse« e autorizat să desființască știrea despre reforma privitoare la instituția voluntariatului.

Apropierea româno-maghiară. E mare bucuria în presa șovină a patrioților... Și »Gazeta Transilvaniei« își mărturisește credința că apropierea româno-maghiară e pe cale a se realiza... Așa scriu ziarele ungurești, — mistificând lumea credulă.

»Gazeta Transilvaniei« n'a mărturisit nici-o dată o astfel de credință ei, ocupându-se cu broșura lui Szabó, rezumase meritul broșurei în comentariul următor:

»Prin aceea, că d. Szabó face accesibile publicului mare unguresc aceste adevăruri, face un serviciu prețios patriei, deschizând tot mai mult calea bunei înțelegeri între cetățeni...«

Intoleranță maghiară. Baroul avocaților din Eperjes a adus o hotărîre prin care declara banca slovacă »Tatra« drept bancă antipatriotică și a interzis membrilor săi să intervină, în calitate de avocați, în afaceri de-ale institutului. Această hotărîre ilegală, firește, n'a fost respectată de toți avocații. Baroul a pornit proces disciplinar împotriva avocaților »renitenți« Dr. Böhm și Dr. Forgács, cordamnând pe cel dintâi la amendă de 100 coroane, iar pe-al doilea la blamă.

Așa se prepară »apropierea«...

Misiunea specială engleză care a notificat M. Sale urcarea pe tron a regelui Ghicorghe V. s'a întors la Londra.

nile lor, să se gândească mai mult la interesele societății.

— Va să zică: Orice criminal trebuie să fie spânzurat?

— Nu orice criminal, dar dacă un bețiv ucide, el trebuie spânzurat, căci altfel nici odată nu se va pune capăt vărsării de sânge.

— Nu contest, zice judecătorul, că numărul criminalilor sporește mereu printre țărani, dar aceasta nu are nimic a face cu justiția.

— Nu are nimic a face cu justiția? Ce însemnează atunci pedepsele ușoare și diferitele circumstanțe atenuante? Nu vedeți că justiția a ajuns să facă propagandă pentru criminali? Credeți d-v., că țăranul înțelege acea argumentare concepută dintr'un punct de vedere mai înalt, după care d-v., fi îndulciți pedeapsa? El n'are nici ideile despre aceasta, el înțelege numai rezultatul, din care își trage concluziunile. Am fost achitat, deci sânt nevinovați! Prin urmare pot să ucid și să fur, căci chiar dacă voi fi prins nu mi se va întâmpla nimic.

— Cine vă aude, ar trebui să creadă că țăranul rus e o fiară sălbatică.

— Mai adăugați și epitetul de vită.

— Dar cine e de vină pentru toate acestea?

— Instituțiile noastre. Eu nu apar absolutismul căci știu că și el e vinovat, dar dacă po-

porul înnebunește și decade din cauza beției, atunci trebuie vârit în cămașa de forță, altfel pierе și poporul și țara.

— Beția încă nu ar fi răul cel mai mare pentru țăranul nostru.

— Eu sânt de altă părere. Beția e cauza nenorocirei noastre. Un popor, care s'a datat la beție, nu se poate cultiva. Orice reformă, fie ea oricât de salutară, rămâne fără nici un efect față de acest rău. Datoria noastră principală e de a începe o luptă de exterminare contra beției.

Medicul reprezintă conservatismul cumpănat, care caută să apere munca și liniștea cetățeanului împotriva răufăcătorilor. Este în afară de orice îndoială că medicul e interpretul ideilor autorului. Asemenea și procurorul, care în rechizitoriul său nu vorbește numai de acuzați, ci de întregul popor rus, criticându-l fără cruțare spre a influența asupra guvernului și societății ca să îndrepteze soarta țăranilor.

Pământul țării noastre, zice procurorul în rechizitoriul său, e udat de sânge. Acest sânge nu-l varsă armatele inamice, ci însuși frații noștri. Întâi a băntuit revoluția, cu asasinat, incendii și alte grozavii, iar după aceea s'a deslănțuit furia moravurilor sălbatice și destrăbălate, pe care ni le-a lăsat revoluția și care au izbucnit cu o adevărată manie de a ucide. E ca și când poporul

Cum se revocă... ordonanța de catechizare.

Ni-se comunică din loc competent că unuia dintre cei mai bravi preoți români ortodocși, dlui Simeon Ciuca din Moci, (comitatul Cojognă) anul acesta i-a fost reținută congrua, încă de astă primăvară și nu i-s'a lichidat nici până în ziua de azi. Nu i-s'a spus însă nici motivul pentru ce i se reține, așa încât numai acuma toamna, când a plecat la Sibiu în alte afaceri, a putut să afle dl Ciuca, de unde vine ciudata opreliște. Și iată ce anume a aflat:

Vor fi vre-o câțiva ani, — înainte de cunoscuta ordonanță! — de când preotul ortodox din Moci, în calitate de catechet la școala de stat, a fost somat din partea pretorelui, ca președinte al comisiei școlare să facă în ungurește catechizarea. Dl Ciuca, preotul de atunci, a refuzat cu bărbăție și cu indignare, răspunzând că în privința asta numai dela forurile sale superioare bisericesti primește îndrumări. Pretorele și-a repetat somația, preotul a persistat cu îndărătnicie pe lângă punctul său de vedere.

Urmarea a fost, că dlui Ciuca i-s'a luat leafa de catechet, nemai vorbind de alte multe bătășanii ce-și ascund iubii noștri compatrioți sub masca naționalismului — ca de pildă, punerea elevilor gr. ort., după elevii jidani la examenul de religie.

Preotul român nici acum nu și-a părăsit punctul de vedere. A raportat la Sibiu, și a catechizat mai departe — fără leafă.

Administrația a stat neputincioasă în fața acestei bărbății. Dar nu tot atât de bărbătească putem numi și atitudinea forurilor competente din Sibiu, căci nu știm dacă ele au luat vre-o măsură mai energică. Au așteptat cu cea mai românească nepăsare ce va aduce — vremea.

Și vremea a adus legea congruei, care, iată, acuma își arată colții! După ce administrația nu are putere să scoată pe preot cu baionetele jandarmilor din sala de ca-

rus ar fi înebunit și s'ar fi decis să înceapă o luptă de exterminare în privința propriei sale existențe. Țăranul atacă pentru orice lucru de nimic, iar dacă e beat, atunci pune mâna pe cloșag sau topor și și omoară prietenul cel mai bun, fratele, sau chiar și părinții săi. Țăranul nici nu se mai bate cu pumnii, ci numai cu astfel de instrumente ce sânt în stare să provoace moartea, sau în cazul cel mai favorabil să nenorocască pe cel bătut pentru toată viața. Această stare e mai grozavă decât un război.

Un mare legiuitor a spus că în justiție trebuie să domnească dreptatea și îndurarea. În timpurile noastre însă nu trebuie să fim îndurători față de criminali, ci față de întreaga societate, care suferă atât de mult pe urma crimelor și exceselor unora dintre membrii ei.

Aceste milioane de oameni cinstiți și muncitori așteaptă cu drept cuvânt ca justiția să le ia apărarea.

Discursul apărătorului nu e altceva de cât un rechizitoriu împotriva societății și împotriva statului, care face comerț cu alcool.

Mizeria și sărăcia e mare, zice apărătorul. Puțin lipsește ca țăranul să ajungă cerșitor. Cei mai mulți nici nu își pot trimite copil la școală neavând bani pentru aceasta. Țăranul are în

Neumann M.

atelier de haine pentru bărbați, copii și femei.

Secție deosebită pt. efectuarea comenzilor după măsură.

Furnisorul curții imperiale și regale.

techizare, vine și pedepsește în chipul acesta pe preotul »renitent«. Un chip destul de simțitor, căci de pildă și'n cazul de față, bravul preot e silit să trimită cu un copil mai puțin la școală, decât anul trecut. Unde trebuie mai simțitoare lovitură pentru un părinte?

Forurile competente se mângăie cu o promisiune vagă — ce seamănă mai mult cu o nădejde sugerată — că actualul ministru ar avea de gând să revoce ordonanța de catechizare, sau, — fiind asta cam primejdios pentru popularitate, și având noi în țara asta un sistem mult mai probat, pentru orice eventualitate — să o lase neexecutată.

Sântem curioși dacă și'n Sibiu se tot mai mângăie cu nădejdi de acestea, și după ce iau seama, cât de cu nonșalanță se execută, sub un ministru *liberal*, actual, una dintre cele mai volnice ordonanțe ale unui ministru *despot*, din trecut?

Un zbor îndrăzneț al lui Vlaicu.

Toți cari au văzut zborurile făcute de inginerul Vlaicu cu mașina sa de zburat, erau îndreptățiți să creadă că această invenție românească, care constituie o glorie pentru noi Români, a atins o perfecțiune similară, dacă nu superioară, aparatelor de zburat celor mai repute din străinătate.

Ziua de Duminică însă a fost cea care a consacrat definitiv invențiunea, iar pe inginerul Vlaicu ca un desăvârșit pilot.

Deși bătea un vânt puternic, 7 și jum. metri pe secundă, Vlaicu, care și propusese dinainte să facă o ascensiune Duminică, a declarat că va zbura și, într'adevăr, a zburat producând un entuziasm de nedescris printre cei cari au avut fericirea să asiste la această încercare temerară și în mare parte reușită a aviatorului român.

A. S. Regală Principele Ferdinand își manifestase înalta dorință de a asista la un zbor făcut de inginerul Vlaicu.

Înainte de sosirea pe câmpul Cotrocenilor, unde se fac zborurile, a A. S. R. Principei Moștenitor, — Vlaicu a făcut, deși bătea un vânt

schimb cârciuma, care se poate găsi în orice stradă și în orice colț al imperiului. Vino, copii drept credincios al bisericii noastre, vino, și bea cât îți place, dând în schimb banul câștigat cu atâta sudoare. Și poporul inundă cârciumele, se otrăvește cu băuturi infernale și dnpă ce și-a cheltuit ultimul ban, se la la bătaie, turbează, își risipește toată averea, își ruinează sănătatea, iar în cele din urmă îl vedem pe banca acuzaților.

Din această beție grozavă se naște toată mizeria, toate relele, de care suferim. Am rămas în urmă din toate punctele de vedere față de celelalte popoare mai cumpătate. Ele se întăresc, pe când noi slăbim. Ele se îmbogățesc, iar noi sărăcim. Ele se cultivă, pe când noi ne abrutizăm. Noi dormim și bem, apoi iar bem și dormim, afară de aceasta ne mai și batem între noi și facem tot felul de prostii.

Trebuie să ne concentrăm toate forțele și să uzăm de toate forțele și să uzăm de toate mijloacele spre a înlătura aceste rele. Datoria noastră principală e să desființăm traficul cu rachiu. Până atunci nu putem face nimic. Rachiu este predica tuturor sfințelor bune și nobile, el este cauza pentru care noi Rușii vom rămânea pe veci un popor bețiv, rău făcător, rușinea omenei.

Precum vedem, romanul întreg e un rechizitoriu la adresa guvernului și societății ruse. De fapt nici nu e roman, ci un strigăt disperat de durere al conștiinței omenești. »Seara«.

puternic, un zbor de încercare, care a ținut aproape 5 minute, făcând diferite evoluțiuni și aterisind în perfecte condițiuni.

La orele 6 și 20, A. S. R. Principele Ferdinand a sosit pe câmp și aviatorul Vlaicu a fost prezentat A. S. R., care a cerut diferite lămuriri asupra aparatului, felicitându-l călduros pentru modul fericit în care a rezolvit problema ce și pusese.

La orele 6 și 28 de minute, după preparativele necesare, Vlaicu se urcă în aeroplan, care își luă sborul, sigur și cu totul lin, însă cu o viteză foarte mare.

Vântul bătea în spatele mașinei și curând aeroplanul dispăru dincolo de forturi.

A. S. R. Principele Ferdinand a urmărit cu multă atențiune zborul.

În acest timp negurile înserării se lăseseră și aeroplanul nu mai putea fi urmărit cu privirea.

Totuși fiecare cerca să pătrundă semi-întunericul înserării căutând să descopere aeroplanul ce trebuia să se înapoieze.

A trecut așa cât-va timp de așteptare nerăbdătoare. Pe minut ce trecea această nerăbdare se transforma în îngrijorare, căci Vlaicu cu mașina sa întârzia de a veni. Se făceau tot felul de comentarii.

A. S. R. Principele Ferdinand anturat de d. general Crăiniceanu, ministru de război, și de principele Valentin Bibescu, își exprimă îngrijorarea că poate Vlaicu a suferit vre-un accident în sborul lui pe o vreme atât de nefavorabilă.

Atunci automobilul ministerului de război, în care luase loc generalul Georgescu, colonelul Ghenea, maiorul Mihailidi și d. Rusu-Abrudeanu, a plecat pentru a găsi pe Vlaicu.

Se făcuse orele 7 și nici o știre nu sosisse pe câmpul Cotrocenilor, unde se afla Vlaicu. La 7 și jumătate automobilul care plecase în cercetare sosi aducând pe Vlaicu căruia nu i-se întâmpăse nimic ci fusese nevoit din cauza vântului să aterizeze între fortul Domnești și Bragadiru.

Toți asistenții i-au primit cu ovații și se grăbeau a-l felicita.

Iată cum povestea Vlaicu zborul său:

»Odată plecat am simțit că zburam cu o viteză foarte mare.

Din cauza vântului dela spate distanța până la fortul între Domnești și Bragadiru — 10 km. — am parcurs-o în 3 minute.

Tot din cauza vântului însă n'am putut să virez și am fost nevoit să aterizez.

Aterisirea s'a făcut în condiții excelente pe un ogor«.

Aparatul n'a suferit nici cea mai mică stricăciune și a fost adus la hangar de jandarmi.

Scrisoare din Bihor.

— »Asociațiunea« la Borod. —

Adunările generale ale despărțămintelor »Asociațiunii« în ținuturile noastre mai străbătute de lumina învățăturii, sânt întâmplări de toate zilele, cari se țin an de an fără mult zgomot. În acest colț întunecat al neamului nostru însă o asemenea adunare în proporțiile unei manifestări de viață națională, demnă de remarcat. Un asemenea eveniment cultural a fost pentru noi adunarea despărțământului oradan al »Asociațiunii«.

Adunarea aceasta s'a ținut Duminică trecută în comuna noastră Borod, pe valea Crișului, cu un succes moral mulțumitor și ar fi reușit și mai bine, dacă interesul domnilor din centru ar fi fost mai viu pentru ea. Mărturisim, că absența cărturarilor noștri din Oradea ne-a deprimat, îndeosebi pentru că domniile lor se făgăduiseră tare, că vor leși în mijlocul nostru, ca să ne mai îmbărbăteze cu poveștile lor.

Cu regret vedem însă că domniile lor nu și părăsesc vechiul obicei de a se însufleși la consfătuiri și a face promisiuni grozave, iar dela treabă a lipsi.

Adunării i-a premers sf. liturghie slujiță, în biserică gr. cat. din localitate, de preoții C. Abrudan din Aușeu și Dr. V. Hetco diaconul ceremonial din Oradea-mare, în cursul căreia a cântat un fru-

mos cor mixt de plugari și inteligenți, condus de preotul local.

Adunarea s'a ținut în curtea școlii românești. Era de față popor din Borod și Aușeu, iar între intelectuali am remarcat pe protopopul Al. Munteanu, preoții E. Perényi din localitate, Câmpean din Beznea, T. Stanca, C. Abrudan, V. Popovici, P. Popa, S. Butiri, Dr. Hetco și P. Clpou, pe d. ni Dr. Fildan, Dr. Lascu, Dr. Egril, notarul Genț, câțiva studenți în drept, doamne și domnișoare. S'a remarcat lipsa învățătorilor și a multor preoți din imediata apropiere, cari puteau să facă o plimbare până aci. E trist, cum acești cărturari ai satelor noastre încă nici acum după cincizeci de ani nu sânt pătrunși de problemele »Asociațiunii«. Și e caracteristic pretextul sub care domniile noștri din Oradea, acum în preajma jubileului de o jumătate de veac a »Asociației«, auzim, că cerca să și ascundă nepăsarea față cu chestiunile noastre publice, când își scuza absența dela adunarea aceasta cu cuvintele »că n'au primit invitație speciale«. Ar face bine biroul dacă le-ar împlini și pofta aceasta, ca să vedem ce scuza vor ghici la anul.

După câteva cântări executate de »Hilaria« și de corul borodanilor, directorul despărțământului Dr. A. Lazar, a deschis adunarea printr'un discurs frumos și bogat în sfaturi.

Secretarul Gh. Tulbure a citit apoi luminosul său raport, îmbrățișând problemele societății noastre culturale în cadrul acestui despărțământ și cuprinzând planuri înțelepte pentru viitoarea activitate a despărțământului.

Părintele Dr. Hetco și-a dezvoltat conferința concludă, și pătrunsă de idei înaintate, despre limba maternă ca temeiul culturii naționale. Conferința aceasta, ținută într'o limbă bună românească, a făcut o impresie excelentă asupra ascultătorilor.

Părintele P. Popa a izbutit să pătrundă la sufletul poporului cu conferința sa desfășurată într'o curgere de grai pe înțelesul tuturor, vorbind despre dragostea de carte, de portul și obiceiurile strămoșești, combătând îndeosebi păcatul alcoolismului și dând povești pentru îmbrățișarea meseriilor.

S'au înscris 4 membri ordinari și 4 ajutători.

S'a ales noul comitet în persoanele d.ior Al. Munteanu, Dr. Hetco, Dr. Bulcu, și C. Abrudan; director a fost reales Dr. Aurel Lazar.

S'a decis cu mare însuflețire, ca adunarea generală a »Asociațiunii« să fie invitată pe anul 1912 în Oradea-mare.

S'au emis doi delegați la adunarea din Dej. — S'a înființat și s'a constituit o agență a »Asociației« în Borod. — S'au distribuit între popor 120 de broșuri populare.

A urmat obișnuita masă, bogat așternută în sala școlii confesionale din partea d.nei preotese Perényi, unde s'au rostit mai multe toaste însuflețitoare; iar d.șoarele Venter din loc și dna Genț au cântat doine românești, frumos și înduioșător.

Subt impresia însuflețitorilor discursuri și a cadelor accente ale doinei noastre, am înțeles taina unității sufletești a neamului românesc, cece a relevat într'un frumos discurs, secretarul despărțământului, d. Tulbure, când a constatat că și Bihorul, această cenușotcă a românismului, este o parte din trupul neamului nostru, în care pulsează același viață românească de pretutindenea. A fost însă neglijat acest popor, frumoasele lui aptitudini au fost lăsate în amorie, pe lângă comorile lui sufletești cărturarilor noștri au trecut fără a le băga în seamă. Constatând acestea, vorbitorul fixează lozincă culturală a Bihorului: »S'apornim o campanie de desgroapare și de recuperare a comorilor sufletești a neamului românesc din Bihor«.

În adevăr e timpul suprem, ca cărturarilor noștri să se pătrundă de acest adevăr și să pornească la munca de rededeptare, dacă nu vor ca B-horul să rămână un colț atrofiat în viața noastră românească.

De încheiere, nu putem trece în tăcere o împrejurare îngrijitoare pentru viitorul comunei Borod: că în satul acesta frumos, dealungul drumului principal, de amândouă laturile, se înșirule exclusiv așezăminte bogate de ale ovreilor înțoliți de păcatule, Românilor băștinași, oare-când bogați, iar acum retrași pe la periferii, unde poate trăi și străca. Cu toate acestea, cu oarecare mângăiere, trebuie să recunoaștem că, frumoasa biserică românească cu rotul ei, casa parohială și școala cea în bună rândulă, stau ca măturii puternice, că în fruntea poporului rămânesc din Borod stă un popă de treabă. V.

Raportul general

al comitetului central al »Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român«, către adunarea generală convocată în Dej, la 18 și 19 Septembrie n. 1910.

(Urmare).

Pe lângă această activitate, despărțimintele în cursul iernii 1908—9 s'au ocupat și cu instrucția analfabeților. Cursuri cu rezultat s'au ținut în următoarele despărțiminte:

Abrud—Câmpeni 2 cursuri (25 ascultători), Aiud—Teluș 10 curs. (52 asc.), Alba-Iulia 2 curs. (7 asc.), Blaj 4 curs. (66 asc.), Brad 4 curs. (41 asc.), Cluj 1 curs. (27 asc.), Gherla 1 curs. (25 asc.), Hida Huedin 4 curs. (181 asc.), Lăpușul-unguresc 2 curs. (13 asc.), Miercurea 2 curs. (37 asc.), Sătmăr—Ugocia 1 curs (30 asc.), Șimleu 2 curs. (50 ascultători).

În 12 despărțiminte s'au ținut deci 35 de cursuri, în cari au învățat a scrie și a citi 555 de analfabeți. Pentru aceste cursuri s'a cheltuit, în formă de premii suma de Cor. 640.

S'au mai ținut cursuri de analfabeți în despărțimintele Bistrița, Brașov, Lugoj, Săliște, Sibiu, Șimleu, Turda, și Zărneș. Unele n'au ajuns la nici un rezultat, fiind sau oprite de organele administrative sau necercetate de țărani, în unele Sibiu Șimleu (6 cursuri) și Turda (2 cursuri) nu cunoaștem rezultatul.

Trebuie să amintim că aceste cursuri au fost sprijinite materialcește de bănci și de particulari. În câteva despărțiminte (Beiuș, Blaj, Bocșa, Brașov, Lăpușul-unguresc, Orăștie, Murăș-Oșorhei, și Șimleu) sumele destinate pentru premii au rămas neîmpărțite, deoarece sau nu s'au mai putut ține cursuri sau nu le-a cerut nimeni, deși au fost date la concurs.

Instrucția analfabeților, care s'a început cu multă însuflețire în cursul iernii 1908—9, a încetat aproape cu totul în iarna anului 1909—10. Deși comitetul central a invitat despărțimintele să continue cursurile de analfabeți și în iarna trecută, intervenind și pe lângă consistoarele bisericilor noastre să trimită preoților și învățătorilor un cercular, prin care să-i îndrume și să-i oblige a se pune în serviciul acestei cauze culturale, — după informațiile ce le avem, în iarna trecută nu s'au ținut asemenea cursuri.

Comitetul central, în fața acestei lipse de interes și a lipsei mijloacelor materiale, a decis să amâne tipărirea Abecedarului pentru analfabeți de dl N. Iosif, învățător, pe care l'a premiat cu 100 cor. S'a tipărit însă al doilea Abecedar pentru analfabeți, lucrat de dl învățător I. Bota, cărui i s'a dat un ajutor de 100 cor. pentru acoperirea cheltuielilor de tipar. Acest abecedar se va recomanda despărțimintelor spre întrebuintare până se va putea tipări al domnului N. Iosif, premiat de Asociațiune.

O parte din despărțiminte, în urma îndemnului primit de la comitetul central, au aranjat, cu ocazia adunărilor cercuale, mai multe expoziții. Despărțământul Alba-Iulia a aranjat o expoziție de industrie de casă în Zlatna; despărțământul Blaj a aranjat o expoziție de țesături și cusături în comuna Șorostin, împărțind țărancilor premii în valoare de 100 coroane; despărțământul Bran a aranjat o expoziție etnografică, dela care 133 de obiecte s'au reținut pentru Muzeu; despărțământul Cluj a aranjat o expoziție de vite, premiindu-se 32 de expoziții, cu premii în sumă de 131 coroane și o expoziție de lucruri de mână femești, premiindu-se 20 de femei și 18 fetițe cu premii în sumă de 75 coroane; despărțământele Năsăud și Sebeș au aranjat câte o reușită expoziție etnografică în comunele Iliava-mare și Cuț, dela cari s'au reținut pentru Muzeu mai multe obiecte prețioase, mai ales dela expoziția despărțământului Năsăud.

Pe lângă premiile amintite mai sus, despărțământele au mai împărțit și alte premii și ajutoare pentru scopuri economice sau social culturale, și anume: despărțământul Abrud-Câmpeni a dat un premiu de 300 cor. scriitorului I. Agârbiceanu, pentru activitatea sa literară, un premiu de 40 cor. dlui învățător I. Simulescu, pentru producerea de altoi și un ajutor de 50 coroane școlii »Reuniuni femeilor române din Abrud«; despărțământul Brașov a dat un premiu de 50 cor. domnului A. Nistor, preot în Arpăcat, pentru activitatea sa culturală; despărțământul M.-Oșorhei un premiu de 25 coroane dlui I. Banciu, care a ținut prelegeri; despărțământul Sătmăr-Ugocia a dăruit bisericii din Seini suma de 178'60 cor.

Despărțământele, în cursul anului 1909, au continuat și cu înființarea agenturilor și bibliotecilor populare la sate. Cu sfârșitul anului 1909 Asociațiunea a avut 203 de agenturi și 337 de biblioteci populare. Cele mai multe dintre agenturi, însă, n'au funcționat și n'au desfășurat nici o activitate. Existența lor în cele mai multe cazuri e numai nominală.

Bibliotecile populare, în schimb, îndeplinesc o trebuință simțită de țărănimea științoasă de carte dela țară. Comitetul central, conformându-se îndrumării primite în ultima adunare generală, a încercat să adune date privitoare la circulația cărților din bibliotecile populare. S'au putut aduna date dela 19 despărțiminte și anume: Bistrița, Blaj, Bocșa, Brad, Dobro, Gherla, Hateg, Lăpușul-unguresc, Miercurea, M. Ludoș, Năsăud, Panciova, Reghin, Săliște, Sebeș, Sibiu, Șimleu, Tășnad și Turda. În aceste 19 despărțiminte, 184 de biblioteci populare, în cursul anului 1909, au avut aproximativ 5000 de cititori. Această circulație a cărților din bibliotecile populare e destul de mulțumitoare.

Unele dintre despărțiminte (Beiuș, Bistrița, Bocșa, Brașov, Lăpușul-unguresc, M. Ludoș, Nocrich, Panciova, Reghin, Sibiu, Șimleu și Timișoara) au împărțit între țărani mai multe mii de broșuri cu ocazia adunărilor cercuale și prelegerilor populare. Spre acest scop și pentru înființarea de biblioteci comitetul central a împărțit, în cursul anului 1904, 6240 de broșuri din publicațiunile cumpărate sau tipărite de »Asociațiune«. Asemenea publicațiuni s'au dăruit și pentru bibliotecile parohiale și școlare.

Comitetul central voind să afle ce fel de biblioteci mai sânt pe teritoriul despărțământelor, a cerut informații amănunțite dela domniile directori ai despărțământelor. Din răspunsurile vagi ale domnilor directori, am constatat că sânt foarte puțin orientați în această privință. Din răspunsurile primite rezultă că în 23 de despărțiminte sânt 54 de biblioteci parohiale, 40 școlare și 7 alte biblioteci. Aceste informații le vom cere și la sfârșitul anului curent și sperăm că vom reuși a obține date tot mai complete.

Ce despărțiminte nouă s'au înființat în cursul anului 1909, am raportat în anul trecut on. adunării generale. În cursul anului 1910 s'au mai înființat două și anume desp. Ceica (din desp.

Beiuș) și desp. Teaca (din desp. Reghin). Despărțământele cari au un număr prea mare de comune au rămas cele din anul trecut, adică, Beiuș, Caransebeș, Deva, Hateg, Hida-Huedin, Dej, Orade, Orăștie, Sătmăr-Ugocia, Sighișoara și Șimleu.

De încheiere mai amintim că informațiuni mai amănunțite despre activitatea despărțământelor se găsesc în anexa VI și VII a acestui raport.

Pe lângă această activitate desfășurată în afară, prin despărțiminte, Asociațiunea a continuat cu tipărirea revistei »Transilvania«, redactată de secretarul Octavian C. Tăslăuanu. Această revistă apare acum regulat tot la două luni, publicând un material științific-literar prețios. În vremea din urmă această revistă dă o deosebită atențiune etnografiei românești, care până acum a fost așa de puțin studiată. În legătură cu studiile etnografice se publică și ilustrațiuni, cari sânt o inovație la »Transilvania« și cari desigur contribuie la ridicarea valorii ei. Comitetul central, ca să grupeze în jurul revistei »Asociațiunii« pe toți cei ce se ocupă la noi cu cercetări științifice-literare, a decis ca în viitor studiile cele mai importante să fie retribuite. Spre acest scop în bugetul anului viitor a luat 5500 cor. pentru tipărirea revistei.

»Biblioteca populară a »Asociațiunii« s'a sporit cu următoarele broșuri, Nr. 35 N. Petra-Petrescu: Din puterea proprie, exemple de gândire nobilă, de putere de minte și ajutorare proprie, traducere din limba germană; Nr. 36 Ștefan Cacoveanu: Floarea Soarelui, legendă în versuri; Nr. 37 Octavian Goga: Poezii alese.

În cursul anului trecut s'a înființat sub îngrijirea secției școlare, Biblioteca tineretului, care se vinde cu 6 bani exemplarul. Din această bibliotecă au apărut următoarele broșuri: 1. I. Al. Brătescu-Voinești. Puiul; 2. M. Sadoveanu: Vestitorii; 3. Negruzzi: Mesterul Orb, Lu minărică; 4. I. Popovici-Bănășeanu: Darul lui Hristos. La februară Biblioteca tineretului e menită a da lectură potrivită tinerimii. Dovada cea mai bună că această bibliotecă a răspuns unei trebuințe adânc simțite e că, în câteva luni, s'au desfășurat peste 6000 de exemplare.

Comitetul central a continuat și cu tipărirea manualelor de învățământ pentru școala civilă de fete a Asociațiunii. În cursul anului curent a apărut: Carte de citire și gramatică magnifică pentru școlarele de fete (cl. I. și II), lucrată de domnișoara M. A. Ferențiu. Manualul s'a aprobat de ministerul de culte și instrucție publică.

Tot la acest loc amintim că comitetul central a luat dispoziții pentru reorganizarea »Bibliotecii Popolare a Asociațiunii«, care va apărea, dela 1 Ianuarie 1911, în fiecare lună și care se va da membrilor ajutători în schimbul taxei de 2 coroane. Un număr din această Bibliotecă, cel din Octombrie va cuprinde »Calendarul Asociațiunii«.

Despre activitatea și starea celorlalte organe și instituțiuni ale Asociațiunii avem onoarea a vă raporta în cele următoare.

Despre activitatea secțiilor științifice-literare se găsesc informațiuni amănunțite în raportul dlui secretar literar și în rapoartele singuraticilor secțiilor cărora s'au ținut ședințe, ținută la 1/14 Iulie s. c. anexată la procesul verbal al acestui ședințe. Aici amintim numai câteva momente mai importante din activitatea lor: S'a întregit secția istorică, alegându-se membru corepondent dl Dr. Ilie Dăian, protopop la Cluj, și secția științifică alegându-se membru corepondent domnul Aurel Bratu, profesor în Sibiu. S'a decis să se facă o lucrare comemorativă din prilejul jubileului de 50 de ani al »Asociațiunii«, conform programului cuprins în raportul secretarului literar. Premiul Andrei Murășanu pe anul 1909 s'a votat domnișoarei Ecaterina Pitș pentru volumul »Poezii«. În revista »Transilvania« Nr. III 1910 s'a tipărit »Bibliografia publicațiunilor românești apărute în Ungaria în cursul anului 1909«. Șe

Numai trebuie să vă comandați mobile din Budapesta pentruca dela **Székely și Réti** fabricanții de mobile în Marosvásárhely,

se capătă garnitură întreagă din lemn masiv pentru aranjarea dormitoarelor și constă din: 5 dulapuri, 2 paturi, 2 dulapuri de noapte cu marmoră, 1 spălător cu marmoră și cu oglindă pentru suma de **360 coroane**.

Tot aceeași cu toalete în 3 părți **400 coroane**.

Mare economisire în spese de transport, pe tracă întreaga garnitură se expediază franco conform tocmeții separate, în oricare parte a Ardealului. Lăpro-int: la dorință prezentarea în persoană bogata noastră colecție de mostre și servirea cu prospecte și cu deseme. — Să fim atenți la firmă.

dința plenară s'a ocupat și de reorganizarea secțiilor științifice-literare, dând proiectul secretarului literar (vezi raportul acestuia către ședința plenară) spre studiere diferitelor secții.
(Sfârșitul va urma).

Primejdia holerei.

Parcă anume ca să sfideze măsurile de siguranță luate de autorități holera se apropie cu pași gigantiști de capitala țării. Toată regiunea Dunării de jos e infectată de epidemie și Budapesta nu peste mult va fi și ea vizitată de fiorosul oaspe, fiind încunjurată din toate părțile de primejdie. Abia câțiva kilometri de capitală au fost oprți azi trei fochști ai unui vapor ce venea dinspre Zimony despre cari s'a constatat cu toată siguranța că sânt bolnavi de ciumă, pe care vor fi aduși din Mohács. Autoritățile vieneze au luat toate măsurile contra circulației vapoarelor ungurești, ca să nu vină în contact cu vasele austriace.

Prefectul comitatului Strigoniu a oprit toate tăgurile ca întru cât se poate să încunjure primejdia, și pilda aceasta a fost urmată și de prefectii celorlalte comitate de dincolo de Dunăre.

Trei noul cazuri în Mohács.

Ieri după amiază au fost internați la spital în trei oameni dela depozitul de cărbuni, asupra cărora se observaseră simptome de holera. Aceștia sânt A. Vincovici, cărbunar de 46 de ani, un zidar Szabó și n-vasia fochistului Richter. C-1 dintâi a murit dinspre ziuă, deasemenea și muncitorul Maria Csáky care a fost internată alături de el. Cei doi bolnavi se simt mai bine. În oraș se observează nemulțumirea populației, din cauză că autoritățile neglijează și cele mai elementare măsuri de prevențiune, fiind ocupate de pregătirile vânătorii împăratului Wilhelm. Până acum în comitatul Baranya au fost cu totul douăsprezece cazuri de îmbolnăvire de holera, dintre cari cinci s'au sfârșit cu moarte.

S'a constatat cu siguranță că cauza epidemiei e vaporul »Regensburg« care înainte de ce ar fi plecat la Viena, a ancorat la Mohács.

Un șlep infectat.

În fața comunei Ercsi s'a oprit ieri după amiază un șlep al societății de navigație, care circula între Budapesta și Zimony. Din șlep au fost transportați trei oameni în spitalul pestilențiaților. Ancheta medicală a constatat că erau bolnavi de holera asiatică.

Șlepu »Kolowrat« a plecat Miercuri trecută cu zece remorșere din Zimony. Duminecă a plecat din Mohács după ce încărcase cărbuni de cari avea lipsă. Probabil ca din acești cărbuni inficțiați să se fi bolnăvit cel trei muncitori.

Măsuri contra vapoarelor ungurești.

Viena, 14 Septembrie. Comisia contra epidemiei a ținut o ședință în care s'a luat hotărârea energică de a supune unul control sever toate vapoarele ungurești cari circulă pe Dunăre, căci după părerea membrilor comisiei, epidemia se lățește din cauza acestor vapoare.

Holera în România.

După știrile primite de zărele ungurești, autoritățile române au constatat trei cazuri de holera în Sulina, Galați și Botoșeni.

Faptul că autoritățile bulgare au hotărât, ca orice vapor ce sosește din România să fie pus supt carantină, neliniștește foarte mult populația.

Manevrele cari erau să se țină în Moldova, au fost amânate din cauza epidemiei ce amenință să vină din Basarabia. Manevrelor vor avea loc, după cât se anunță, în Muntenia și va lua

parte la ele corpul al doilea și al treilea de armată, începând cu 23 Septembrie.

Măsuri de prevenție în România.

Din București ni se telegrafiază că autoritățile române au luat măsurile ca toți călătorii cari vin din țări contaminate de holera — între ele e și Ungaria — să fie supuși unei examinări medicale serioase.

Călătorii vor putea intra numai pe la Burdujeni, Palanca, Predeal, Căineni, Verclorova, Turnu-Măgurele, Calafat, Giurgiu, Brăila, Galați, Tulcea și Sulina.

Corăbille ce vin pe Dunăre vor fi oprite la Turnu-Severin spre a fi vizitate. Călătorii vor fi ținuți 5 zile în carantină.

Holera în jachtul țarului.

Copenhaga, 14 Septembrie. În port e ancorat vaporul țarului »Steaua polară«, cu care a sosit țarina văduvă la Copenhaga. Ieri pe bordul jachtului a murit de holera un matroz. Cadavrul a fost transportat la morgă pentru a i-se face autopsia și a fi supus unei examinări medicale.

Din străinătate.

Un discurs senzațional al ministrului Germaniei la Paris. Principele Radolin, fost ambasador al Germaniei în Franța, luându-și ieri rămas bun dela colonia germană din Paris, a rostit la banchet un discurs care a făcut în cercurile politice cea mai mare senzație.

«Piec din mijlocul coloniei cu cea mai adâncă durere — a zis principele Radolin. — Și durerea mea e cu atât mai mare cu cât am fost rechemat dela postul meu pe neașteptate, în mijlocul activității mele și în deplină putere de muncă».

Continuând, fostul ministru a declarat că va păstra și pe viitor cea mai mare dragoste și și-a exprimat dorința ca succesorul său să continue munca începută de el. Principele Radolin a făcut aluzie și la o scrisoare a cancelarului imperiului german, în care i se solicită demisia spunându-i-se că «ar fi o cruzime de neiertat să fie lăsat într'un post cu atâta răspundere, când e bolnav».

Discursul acesta e viu comentat atât de presa franceză cât și de presa din Berlin, cu atât mai ales că e primul caz când un ministru își spune în public păsurile, atacând cercurile politice conducătoare.

Conflictul cretan. Puterile protegiutoare credeau că cu abdicarea lui Venizelos, reprezentantul Greciei în Creta se vor sfârși piedecile din drumul care ducea spre aplanarea conflictului. Prin ținuta noului reprezentant însă situația se complică din nou și prezintă serioase motive de îngrijare. Anume Pologeorgis care a fost ales reprezentant în adunarea națională a Greciei e hotărât să exercite această funcțiune necondiționat, dar fără a abdice de misiunea sa în Creta, fapt care jignește demnitatea Turciei. Puterile au și făcut pașii necesari pentru înlăturarea noului conflict și printr'o notă oficială au provocat pe Pologeorgis să se declare hotărât care dintre cele două mandate e hotărât să l păstreze. Pologeorgis a cerut un termen ca să se hotărască.

La intervenția ministrului de externe al Turciei, pașa Rifaat, puterile au făcut declarații hotărâte în ce privește acest conflict,

spunând că vor interveni cu toată energia ca Pologeorgis să nu poată intra în adunarea națională a Greciei, dacă nu va abdice de funcțiunea ce exercitează în Creta.

Complicarea conflictului.

Ministrul de externe în convorbirea ce a avut-o cu reprezentantul puterilor protegiutoare în Creta a spus că la caz când Pologeorgis va primi mandatul Ateni fără a abdice de ce-l are în conflictul celor două țări va leși din nou la suprafață și poate mult mai vehement ca înainte.

Ziarul »Jeni Gazetta« publică știrea că după întoarcerea marelui vizir Rifaat, poarta va porni o acțiune energică pentru aplanarea conflictului.

Faptul că guvernul otoman ar fi intervenit în chestia abuzurilor cu mărcile poștale din Creta, pe cari e imprimat chipul regelui Greciei — după o știre din Constantinopol — a fost desmințit.

Încordarea relațiilor dintre cele două țări este evidentă cu toate desmințirile date — fapt care se dovedește și prin revocarea, pe timp nedeterminat a ministrului plenipotențiar al Greciei la Constantinopol.

Conjurație militară.

După cât se anunță din Atena trupele sânt gata de luptă, căci din clipă în clipă se așteaptă izbucnirea unei revolte. Cercurile oficiale au dat de urma unei conjurații între ofițerii reacționari, cari au de gând să trătească actualul guvern al lui Dragumis.

Planul e bine chibzuit și conjurații sub masca unei uriașe manifestații pentru rege au de gând să facă lovitura, punând stăpânire pe arsenal și pe cazărmi. La conjurații s'au mai alăturat și ofițerii trecuți în rezervă din cauza revoltei militare din rândul trecut. Capii conjurației sânt ofițerii regimentului al treilea de cavalerie, a cărui comandant a fost arestat de curând. Se zice că însuși fostul ministru de războiu Paadochis încă ar fi aderentul și chiar membru activ al acestei conjurații și sânt mari îngrijorări că, cu prilejul adunării naționale vor avea loc conflicte sângeroase.

Pregătirile de război ale Greciei.

Se lansează știrea că între Grecia și Italia decurg pertractări pentru cumpărarea a trei vapoare. Grecia a și cumpărat unul dintre ele cu trei și jumătate milioane lei și zilele următoare acesta va și intra în apele grecești. Pentru cumpărarea vaselor de război se spune că un mare financiar grec ar fi pus la dispoziția guvernului trei spre zece milioane de lei, iar un grec ce trăiește în Londra două. Un director al unui institut financiar din Atena, care a fost ales de curând în adunarea națională încă a donat un milion de lei pentru cumpărarea de dreadnoughturi.

INFORMAȚIUNI.

A R A D, 14 Septembrie n. 1910.

— Principele Carol la Bruxelles. Principele Carol al României se află la Bruxelles. A vizitat uzinele Cokerill din Liège, descinzând și în mina de cărbuni a fabricii.

Cu un automobil, prințul s'a dus la aerodromul dela Kiewit, unde a chronometrat zborul aviatorului Lanine împreună cu profesorul său, dl de Moehrlin.

Prințul dorise să facă chiar o ascensiune ca pasager, dar a fost oprit telegrafic din Sinaia.

Prezența principelui român a atras o mare mulțime pe aerodrom.

— Statistica nașterilor și deceselor pe luna Iulie. În Iulie curente s'au născut în Ungaria 56031 de copii, au murit 39240. Creșterea populației e deci de 16721. Față de aceeași lună a anului 1909, rezultatul acesta ne pune pe

Gulere
și
Manșete.

Numai calitate bună.

Marca lanț.

SUC. EMMER FERENCZ

Welsmayr Ferencz

Timișoara, centru, strada Hunyadi

gânduri: în 1909 sporul din Iulie a fost de 24653, — cu 7932 mai mare decât în anul acesta.

— **Un act filantropic.** Din Dorohoi (România) ni-se scrie: În orașul Dorohoi din bună-tatea dlor Gheorghe Cucu și C. Cucu, proprietari, cu cheltuiala proprie s'a zidit și înzestrat un azil de bătrâni »Gheorghe și Ecaterina Cucu«. Inaugurarea va avea loc în ziua de 8 Septembrie st. v. Asemenea fapte mari caritabile vorbesc dela sine.

— **Catastrofă de tren.** Din Paris se anunță că Sâmbătă seara a deraiat un tren accelerat pe aproape de Bernay. Catastrofa are până acum doi morți; numărul răniților încă nu s'a putut stabili. Mecanicul și fochistul în momentul deraierei au fost turțiți formal și vârțiți în pământ. Locomotiva a mai luncat pe o distanță de vreo treisute de metri, pe urmă s'a înțelenit. Cea mai mare parte dintre vagoanele trenului au fost distruse complet. Răniții sânt mai ales călători de clasa I și a II-a.

Intre victime e și un avocat din Paris și soția acestuia. Cei cari au avut ferocitatea să scape teferi povestesc cu groază fiorositatea catastrofei, când niște șine desprinses au pătruns prin pereții unui vagon și izbind pe niște călători l-au mutilat în chip îngrozitor. Din Bernay și din Paris au sosit o mulțime de oameni la fața locului ca să și dea concursul la opera de salvare.

— **Poliția din Moscova.** Ieri la amiază poliția din Moscova voia să aresteze pe stradă pe un domn și o fată ce mergea alături de el. Amândoi însă se apărau ca niște desperați și fata văzând înegritatea forțelor a scos un revolver și pușcând asupra unui gardist, l-a omorât. Văzând că nu pot scăpa de furia gardistilor tânărul a omorât tata cu un glonte de revolver și în aceeași clipă a căzut și el lovit de un poștist. Tânărul se numea Sukov și era angajat într-o librărie, iar fata care era amanta lui, era prostituată. Făcându-le perchițiile domeniului la rocuita lor au aflat o mulțime de bășuri și tipărituri revoluționare voianse. Cauza domnului e că cei doi au fost surprinși chiar în clipa când se pregăteau să opereze un furt cu spargere.

— **Moartea toreadorului.** Papete, celebrul toreador din Sevilla a murit. Rănit Miercuri, la Murcia, de o lovitură de corn care i-a deschis pântecile pe o lungime de 23 cm, el n'a putut să mai supraviețuiască.

Papete — după adevăratul său nume Iosé Claro — s'a născut în Sevilla, în populatul cartier Puerta dela Carne. Cu meseria lui de toreador (luptător cu taurii în circuri) el întreținea familia, compusă din mamă, soție și numeroși copii.

Miercuria trecută, el înlocuia pe toreadorul Bombita. Era foarte bine pregătit de lupă și părea că și bate joc de furia celui dintâi taur, intrat în arenă. Deodată, dobitocul făcu o mișcare neașteptată, — și cu o puternică lovitură de coarne, spintecă pe toreador. Papete căzu la pământ, cu mâinile pe pântec, cu piciorul suclit, și cu fața îndurerată. Taurul fu scos îndată din arenă, iar Papete fu dus la infirmerie. Ca și cum nu s'ar fi întâmplat nimic, lupta în circ continuă sub soarele arzător. Un alt toreador Machaquito luă locul lui Papete și ucise chiar în ziua aceea șase tauri. După ce a ucis pe al șaselea, el intră la infirmerie să și vadă tovarășul. Acesta însă era în clipa morții. Cel din urmă cuvânt al său fu:

— Mamă, ce-al să te faci tu?
Și se stinse încet...

— **Vacile și aeroplanul.** Se cunoaște privirea melancolică cu care urmăresc vacile de pe câmp trenul care trece fumegând. Se pare că pentru aeroplane, vacile au cu totul alte sentimente decât față de tren.

Intre una din zilele trecute, aviatorul american Russel, după un admirabil zbor la vecinătățile New-Yorkului, trebuia să se scoboare lângă o fermă.

Lângă locul ales, o fetiță mulgea o vacă. Când se opri aeroplanul, vaca tresări, se smulse din mâna fetiței, se repezi la aviator, care o luă la fugă (de data aceasta, pe jos) și și înfipse coarnele în aeroplanul americanului. În câteva minute, biplanul fu svârțit într'un zid și prăpădit cu desăvârșire, de cătră furiosul patriped. A trebuit să

vină poliția și să aresteze vaca reacționară. Altminteri, nu s'ar fi astâmpărat.

— **Turneul lui Roosevelt.** Roosevelt își continuă turneul său de agitație prin Statele unite pregătind cu o grabă înfrigurată terenul pentru viitoarea luptă ce va da pentru președenție. Eri Roosevelt a fost primit în Pittsburg. La gară îl aștepta o lume imensă care l'a primit cu urale și aclamații însuflețite. Întreg orașul era împodobit ca de să bătoare și drumul până la gară pavozat cu drapele. În onoarea președintelui s'a aranjat seara un joc cu foc de artificii. Insuflețirea a fost mai mare ca oriunde până a'ci.

Cheltuielile împreunate cu călătoria fostului președinte sânt acoperite de ziarul la care colaborează. Pe lângă aceasta ziarele democratice din Newyork aduc știrea că Roosevelt pentru vorbirile care le ține în acest turneu ia un onorariu de o sutăzeci mii dolari, care e din punga parte a partidelor republicane, parte dintr'a șefilor politici sau e acoperit din fondul caselor comerciale.

— **Rentoarcerea lui Gheorghe la Belgrad.** Se știe că guvernul Serbiei luase hotărârea ca să nu mai permită fostului moștenitor al Serbiei să locuiască în Belgrad. La intervenția regelui Petru însă guvernul a abstat dela această hotărâre și leri Gheorghe s'a întors la Belgrad. În capitala prinții Gheorghe e foarte mult simpatizat de public mai ales din cauză că are legături cu conjurații; deasemenea și opoziția — care a rupt-o cu desăvârșire cu Pasici — e de partea lui. Fostul moștenitor a fost așteptat la gară de mai multe sute de aderenți ai săi. Faptul că din partea curții nu s'a prezentat nime întru împlinirea lui, afară de un membru al statului major a produs mare consternație în întreaga asistență, mai ales că la sosirea ducelui Paul din săptămâna trecută, venise însuși moștenitorul de tron Alexandru. Spăritele sânt foarte agitate din cauza acestei posări care e atribuită învențier prințului ministru Pasici, dușmanul de moarte a lui Gheorghe.

— **Muncitorii germani contra țarului.** Partidul social democrat din Offenbach anunțase pe Duminică trecută o mare adunare de protestare în Langen. Autoritățile municipale însă au oprit adunarea din cauza că comitetul luase în program și vizita țarului la Friedberg. În urma opreliștelor partidul a anunțat o nouă adunare spunând că obiectul de discuție va fi legea germană pentru asociații și dreptul civil din Hessen. În cursul adunării s'a votat cu unanimitate un manifest în care protestează cu toată energia contra vizitei țarului la Friedberg.

— **Cu patruzece de ani în urmă.** Ziarul »Journal d'Alsac Loraine« într'o cronică arată în ce stare se aflau bărbății marcanți de azi ai Franței înainte de asta cu patruzece de ani, pe timpul declarării războiului. Astfel cele dintâi figuri a acestei galerii, Emile Loubet, fostul președinte era pe atunci un mic avocat pierdut în frecările de toate zilele și neînsemnatele procese ale țăranilor din Montelimar și desigur ar fi privit cu un zimbet de neîncredere pe cel ce l'ar fi prorocit că va ajunge cândva președintele republicei și nici urmașul său Fallières nu se gândea pe când făcea pe avocatul în Nérac, ce talne ascunde viitorul pentru el. Paul Dechanel pe atunci era elev la gimnaziul din Bruxelles, iar senatorul și exministrul Rouvier, robotea de dimineața până seara în biroul unei bănci din Marsaille, câștigându și cu multă trudă pâinea de toate zilele. Apostolul de azi al moralei scriitorul Berenger era pe atunci procuror, Henri Rochefort, era și pe atunci un vehement proletar al condeiului și lincezia în lăhăit de foame în temniță, ca dușman neîmpăcat al lui Napoleon al III. Massenet chiar atunci secerase cel întâi succes la Opera-Comică, pe când Sarah Bernhardt, ovricea invențioasă era deja mândria Parisului, știind să și creieze prin cunoscuta-i reclamă negustorească un pedestal destul de solid.

— **Catastrofa unor muncitori.** Din Jersey-City vine știre că un tunel care chiar acum se edifica s'a surpat deasupra muncitorilor cari erau în plină acivitate, îngropând sub dărâmături o

mare parte dintre ei și omorând pe alții. Nouă înși au fost găsiți morți sub stâncile prăbușite din înălțime.

— **Un pungaș contrabandist.** Cazul s'a întâmplat înaintea debarcaderului din Dover. Din vaporul ce tocmai intrase în port se coborise și un domn simandicos, cu un geamantan uraș. Oficiantul dela vamă — scrie »Gaulois« — privi geamantanul cu neîncredere și zise: »Aveți ceva de vămuit?« Domnul însă deschise capatul fără a răspunde nimic. »Aveți ceva de vămuit« întrebă din nou oficiantul dirz, aplecându-se peste geamantan? — Da — răspunde domnul și plecându-se ca și când ar fi scos ceva din fundul geamantanului pe care îl ținu dinainte: — Ceasornicul dumneavoastră, — pe care l-i furase în clipa când s'a plecat peste geamantan. »Foarte bine, răspunde oficiantul bucuros și și vă i ceasornicul în buzunar, adăugând: »E foarte frumos din partea dumneavoastră că ați avut bună-tatea să mi-l redați« și cu un gest energic îi făcu semnul reviziei pe bagaje. Invențiosul pungaș ascuns în masca simandicosului călător o sterse repede cu geamantanul, în care se aflau lucruri cari trebuiau vămuite cu mii de coroane — și o mulțime de obiecte furate.

— **Creerli celui mai vechiu om cunoscut** Eduard Ferrier a adus la Academia de științe din Paris, un țipar al tidvei omului fosil dela Chappelle aux Saints, a cărui matra o cunosc cetitori noștri. Tiparul s'a luat supt privegherea profesorului Boule, care e directorul Muzeului de științe naturale din capitala Franței.

De pe acest tipar, se vede foarte bine cum erau creerii omului preistoric.

În privința mărimii e de bună seamă omenesc, de oare ce întrece pe cele mai mari dela maimuțele antropomorfe de astăzi. Dar întru cât e vorbă de întinderea loburilor frontale și a loburilor occipitale (de la ceafă) seamănă cu al acestor maimuțe și e mult mai pe jos decât cel mai sălbateci oameni din zilele noastre. Nu pare a avea centrul vorbirii; dar partea stângă a creierilor marți ține mai dezvoltată, vedem că omul dela Chimpeaux-Saint, nu are nici stângaci, nici ambulextru, sau deopotrivă de ambidextru amândouă mâinile.

x Seminar de drept în Cluj strada Petőfi No. 18 (dela 1 Octombrie în Ferencz József-ut No. 6.) Pregatește pentru examene fundamentale și de stat. Imprumută însemnări noi pregătute. La cerere se trimite prospecte gratuit.

Mihai Radu croitor pentru domni, Cluj (Kolozvár) strada Jókai Nr. 2. se recomandă on. public romin.

Dentist român în Arad.
VIRGIL MUNTEAN
Szabadság-tér Nr. 3. Lângă farm. Rozsnyay.

Dinți artificiali în cauciuc dela 4 cor. în sus. Coroane de dinți în aur 24 cor. Dinți cu șurub în aur și platină 20 cor. Poduri în aur și aluminium, cari nu se pot scoate din gură, în preț cât se poate de moderat și în rate lunare. — — — Garanția până la 10 ani. Reparaturi la pieze făcute de mine se efectuează gratis. Celor din provincie se efectuează lucrările în aceeași zi.

Cronica socială și artistică.

»Astra« la Dej. Primum următorul aviz: Cu prilejul adunării generale a »Asociațiunii« în zilele de 18 și 19 Septembrie n. în orașul Dej, aduc la cunoștința onoratului public românesc, că comitetul de încvartirare își va avea biroul în localitatea institutului de bani »Someșana.«

Rog din nou onoratul public să binevoiască a-și anunța participarea de cu vreme, ca nu cumva să se nască neplăceri și încurături în jurul încvartirării.

Că cine și unde va fi încvartirat, numai la sosire se va putea spune.

În numele comitetului de încvartirare:
Dr. Ioan Mezei, avocat.

ECONOMIE.

Stipendii de călătorie pentru industriași. Camera comercială din Brașov ne pune în vedere, că ministerul reg. de comerț acordă an de an un stipendiu de 600 cor. acelor industriași, cari în scopul perfecționării și înmulțirii cunoștințelor ar întreprinde călătoriile în străinătate pe la marile stabilimente industriale. La acest stipendiu pot concura industriași cu locuința sau cari s'au născut în comitatele Brașov, Târnava-mare, Sibiu și Făgăraș.

Cereri, scrise în limba maghiară și provăzute cu timbru de 1 cor., sânt a se adresa cel mai târziu până la 20 Septembrie n. c. ministrului reg. de comerț și a se înainta până la acea dată camerii comerciale din Brașov. În cereri să se arate domiciliul petentului, relațiile familiare și de avere, ocupațiunea, pregătirea școlară, cunoștința de limbă, purtarea morală, eventuale studii, distincții obținute și pentru cazul obținerii stipendiului, planul amănunțit de călătorie. Petentul are să mai dovedească, dacă a împlinit datorințele militare și dacă este asigurat, că va fi primit în vr'o fabrică, atelier sau în vr'o școală de specialitate din străinătate. Este obligat mai departe a se legătu, că la timpul său se va reîntoarce în patrie și că aici își va pune în aplicare cunoștințele câștigate în străinătate, cu adăusul că în caz contrar va înapoia stipendiul obținut. Cei cari nu sânt eliberați de miliție sau cari nu s'au eliberat dela acest serviciu, nu pot obține stipendiul. Pentru obligămintele de sus, încât e pentru minori, garantează tatăl sau tutorul.

Atragem luarea aminte a meseriașilor noștri asupra acestui stipendiu.

Sibiu, 7 Septembrie 1910.

Comitetul «Reuniunii sodalilor români din Sibiu».

Vic. Tordășianu,
prezident.

Stefan Duca,
notar.

O stațiune experimentală a frigului. În cursul lunii trecute s'a inaugurat la Châteaurenard — 10 kilometri dela Avignon în Franța — prima stațiune experimentală a frigului de stină cercetărilor în conservarea fructelor, legumelor și altor produse agricole, în vederea transportului pe căile ferate.

Această stațiune, singură în Europa, a fost creată de «Asociațiunea franceză a frigului» și instalată chiar în gară. Alegerea acestei regiuni, unde se cultivă în mare trifandalele de toate speciile ce alimentează piețele Parisului, Londrei și altor mari centre d'n Nord, a fost foarte potrivită.

Au asistat: Președintele republicii franceze, — care în discursul său a spus: «fiind președinte al societății naționale de agricultură, m'a interesat todeauna, în mod viu, dezvoltarea comerțului agricol» — apoi președinții societăților de cale ferată, profesorii de agricultură și universitari, delegați ai drumurilor de fier din Rusia, Brazilia, Germania și America, etc.

În stațiune s'a deschis un vagon încărcat cu carne și fructe din Algeria, admirabil conservate. S'au vizitat în oraș m. gazele exploatareilor de trifandale și s'a asistat la încărcarea unui tren de asemenea produse.

Secretarul general al Companiei căilor ferate de Vest a ținut o conferință asupra unui sistem de vagoane refrigerente utilizat la Chicago, care permite 2-3 zile de transport fără reîncărcare cu gheață.

Baza de mărfuri și efecte din Budapest.

Budapesta, 9 Septembrie 1910.

Prețul cerealelor după 100 kgr. a toat următorii

Ora non	
De Tisa	20 K. 10
Ora comitatului Albet	20 . —
De Pesta	20 > 40
Bănățianesc	20 > 60
De Bacica	20 > 70
Secară de calitatea I.	14 > 30
Orașul de unare, calitatea I.	12 > 75
Oraș de calitatea I.	14 > 95
Căcuz	11 > 35

La „Librăria Tribunei“

se pot procura următoarele manuale

- Dr. Petru Barbu. Catehism IV carte de religione —40
- » » » Simple istorioare religioase morale —30
- » » » Istorioare biblice —30
- » » » » bisericești —30
- » » » » (1910) —30
- Nicolae Crășmariu. Prelegeri metodice din istorioare biblice. Preparațiuni la întreaga materie de învățământ prescrise pentru clasele II și III și IV ale școalelor primare, 74 lecțiuni cu harta istorică a Palestinei. 3—
- » » » Istorioare biblice, cl. III și IV. —40
- » » » Istorioare bisericești pentru clasa V și VI. —40
- Catehism —40
- Din istoria biblică pentru școale elementare. Din liturgica bisericii ortodoxe române (Cu două ilustr.) —24
- Abc-dar carte de cetire de Iosif Moldovan și consoții. —40
- A doua carte de cetire de Iosif Moldovan și consoții. —40
- A treia carte de cetire de Iosif Moldovan și consoții. —60
- A patra carte de de cetire de Iosif Moldovan și consoții. —60
- Carte de cetire pentru clasele 5-6 de Iosif Moldovan și consoții. 1.—
- Limba maghiară de Iuliu Groșorean și Iosif Moldovan pentru clasele 1-3. —50
- Limba maghiară de Iuliu Groșorean și Iosif Moldovan pentru clasele 4-6. —50
- Gramatica română de Iuliu Groșorean Ed. II —40
- Scrierile lui Iuliu Vuia**
(Aprobate de înaltul minister.)
- Abc-dar ilustrat scris pe baza metodei cuvintelor normale Ediția VI. (1910) —07
- Abc-dar scris pe baza metodei sunetelor vii. —40
- Instrucțiune metodică a metodei sunetelor vii —80
- Carte de cetire pentru clasa II Ed. III. —36
- » » » » clasele III și IV. —60
- » » » » V și VI. —60
- Curs practic de limba rom. pentru cl. 3,4,5, și 6 —60
- Curs practic de limba maghiară pentru cl. 1, 2, 3, (Gyakorlati tanmenet a magyar beszéd tanításához) ed. VIII. —50
- Curs practic de limba maghiară pentru cl. 4, 5, 6, (Gyakorlati tanmenet a magyar beszéd tanításához.) —50
- Elemente de geografie și constituție. —60
- Curs practic de aritmetică pentru clasele 2, 3, și 4 Ed. IV. —60
- Curs practic de aritmetică și geometrie pentru cl. V și VI. —36
- Curs practic de istoria Ungariei. —40
- » » » istoria naturală. —60
- » » » fizică și chemie. —50
- » » » economie. —56
- Carte de învățatură pentru ultimii ani ai școalei primare și pentru cursurile de repetițiune economice. 150
- Curs practic de istoria literaturii române de Ioif Stanca. —40
- Exerciții intuitive române maghiare de Ioan Vancu —50
- Geografia Ungarie pentru școalele populare de Iosif Stanca. —30
- Manual de gimnastică de Ioan Prodan. —60
- Rugăciuni școlare, cântări bisericești. —50
- Tot la librăria Tribunei să mai pot comanda revizite de scris și desemn pentru școli și cancelarii. Caete pentru caligrafie română, germană, dictando și comput à 2, 4, 5 10 și 20 fl. bucata, Caiete pentru desemn cu și fără puncte. Cerneală Anthracen, Writing-Ink, Princess-Ink, Király și Salon. 1 sticlă à —12, —20, —40 —60 l.— și 1-80. Tuș. Gumi arabicum. Condeie. Călimare Tampoane. Ceruze de peatră. (stife) Notițe de buzunar. Creioane. Gumi de șters. Tăblițe. Albume pentru cărți poștale. Albumuri pentru poezii și memorie. Bureți pentru tăblițe și mari și pentru tablă. Ceară roșie. Compasuri (Zircăle). Glazure Penale de lemn pentru păstrat ceruze, în formă de cutii.

BIBLIOGRAFII.

«Transilvania», revista Asociației din Sibiu a apărut cu următorul cuprins (numărul pe Iulie-August): Dr. A. B. Desvoltarea bisericii românești, Oct. C. Tăslăuanu: Crestături în lemn — Albumul d-lui prof. D. Comșa. — Dr. Nicolau Drăgan: Asperități sintactice. Dr. I. Lupaș. Documente istorice.

Partea oficială: Raportul general al comitetului central al «Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român» către adunarea generală convocată în Dej, la 18 și 19 Septembrie n. 1910.

Anexe procesul verbal al secțiilor științifice-literare.

«Ședințele comitetului central».

La Librăria Tribunei se află de vânzare:

- Dr. Onisifor Ghibu: Ziaristica bisericească la Români. Studiu istoric . . . 2—
- » Limba nouălor cărți bisericești 1.—
- » Der moderne Utriquismus oder die Zwelsprachigkeit in der Volksschule . . . . . 2.—
- » O călătorie prin Alsacia Lorenă. Țara și școlile ei . . . —75

Poșta Administrației.

Dionisie Negru, Clacova. Am primit 14 cor. abonament până la finea anului 1910.

Pavel Rista, Ohaba-săbească. Am primit 13 cor. abonament până la I/X. 1910.

Nicolae Tâmpănarlu, Săliște. Mai aveți 6 cor. până la finea anului 1910.

Ioan Juge, Săliște. Mai aveți 6 cor. până la finea anului 1910.

Dumitru Săbu, B. rd. Am primit 14 cor. abonament până la finea anului 1910.

Spasie Cristea, Jidovin. Mai aveți 5 cor. în abonament până la finea anului 1910. Pentru costum să vă adresați dnei Victoria Dr. Erdély, Orăștele.

G. S., Proștea-mare. Abonamentul e achitat până la I/X. 1910.

Dr. Paul Tanco, Năsăud. Abonamentul e achitat până la I/XI. 1910.

Lazar Popi, Jebel. Am primit 6 cor. până la I/VII. 1910.

Alexa Manciu, Vranl. Ați plătit 6 cor. pe anul 1911.

Redactor responsabil: Iuliu Giurgiu.

«Tribuna» Institut tipografic, Nichin și cons.

Dr. Stefan Tămășdan,

medic univ. specialist în dentură,
Arad, vis à-vis cu casa comitatului.
Palatul Fischer Edz. Poarta II.
Consultații dela orele 8—12 a. m. și 3—6 d. a.

APA MINERALA SZTOJKAI LUCU ACID SALIN SZTOJKAI GOȘ

apă minerală de Potaș contra răgușeli, tusei și guturaiului Remediul special pentru boli de zahăr

Kardos Miklós, reprezentant și vânzător en gros pentru — ARAD. — Telefon: 647

- Se găsete la firma Daniel Lajos > 98
- Dür Kocsárd > 130
- Éles Armin > 44
- Färber Lajos și fratele > 311
- Nagy Farkas > 263
- Fejér Gyula > 75
- Hoffmann Ottó > 598
- Criensfeld Ignátz și alți. De asemenea în orice cafenea și cărciumă mai bună.

ANUNȚ.

In cancelaria advocațională a subscrisului
un candidat de avocat
cu praxă îndată afă aplicare pe lângă
condițiuni favorabile. — Reflectanții să se
adreseze subscrisului comunicând condi-
țiunile.

Dr. Gavrilă Suci, avocat
Hațeg—Hátszeg.

Cumpăr
fân de livadă

sănătos și uscat în orice
cantitate ab Arad.

Juliu Löbl,
furnisor militar.

Un practicant de farmacie

cu praxă de un an sau doi ani, care
poșede și limba germană, află imediat apli-
care pe lângă un salariu de 20 respective 30
coroane și tot viptul, în farmacia Virgil
Vlad, Gyulafehérvár.

Credit pe ipotecă, pe cambiu
și pentru oficanți
mijlocește

Herzog Sándor

A R A D,

str. Weitzer János 15.

Telefon nr. 376.

8000 coroane
câștig curat!

Caut un soț (companist) cu un
capital de 5—6000 cor. pentru înființarea
unei prăvălie, de manufactură, în un oraș
în centru Bănătuului, respectivul nu e lipsă
să fie chiar comerciant, suma de sus o po-
șed și eu, atât pentru capitalul său, cât și
pentru câștigul de sus garantez! Dori-
torii binevoiască a se adresa administrației
ziarului »Tribuna« în Arad.

RICHARD KRAMER
arhitect diplomat
BISTRITA — BESZTERCZE.

Planuri și preliminară de cheltuieli, la do-
rință se trimit gratuit și porto franco.

AVIS!

Se caută la Pensionul model de
fete din Turnu-Severin, România:

1. **O bucătăreasă** foarte pricepută în
arta culinară, fără vițiu și cinstită. Ofer
45 lei lunar.

2. **Un rânduș**, ca ajutor bucătăresei,
cinstit, muncitor. Ofer 25 lei lunar.

3. **O fată sau femeie în casă**, care
să știe nemțește, harnică, pricepută și cin-
stită. Ofer 25—30 lei lunar. Angajamentele
se fac anual.

Adresați scrisori Directoarei

Maria P. Marinescu.

CUMPĂR în orice
cantitate
flori de friguri, soc, frunze
de măsărnășă, bolondaică,
clumăfae, rădăcini și frunze
de mătrăgună, fie verzi, ori
uscate precum și gândaci de frapțan.

Farmacia lui SZOKOLY SANDOR, Arad
(vie-à-vis de biserica sârbească).

Fabricația cea mai bună de

PIELE

și de tălpi, fabricația proprie de partea
de sus a ghetelor, în asortimentul cel
mai mare, cu toată scumpetea se găsesc
cu prețurile cele mai ieftine
în magazinul de pe al lui

Gyöngy Sándor

BUDAPEST III., Tavasz-u. 1.

Distins cu diploma
de recunoștință
:: în anul 1904. ::

Catalogul ilu-
strat a prețu-
rilor gratuit.

Să nu se ia nime

după reclamele șgomotoase și
innainte de ce și-ar cumpăra
ghetele de trebuință să cercezeze
magazinul de

Încălțăminte

pentru bărbați femei și copii

Asociației pantofarilor din Arad

(Czipészek term. szövetkezete)

Szabadság-tér No. 14, unde

să găsesc ghete luate de mă-

iestri și calfele din localitate pe

lângă prețurile cele mai ieftine.

ANUNȚ.

Sunt învățătoare văduvă în etate de
34 ani fără de familie, — din familie bună, —
și ași dori a lega cunoștința cutărui domn
preot, la care să mă aplic ca și economă.
Epistoalele să se adreseze la adm. acestui
ziar sub pseudonimul: »Străina«.

IOAN BALINT

comerciant în
Timișloara-Fabric palatul
orășănesc.

Recomandă onor public marele său
depozit bogat asortat în pălării de
pîslă, căciuli de stofă, postav, per-
sian și de miel, mărfuri de modă
pentru domni în toată calitatea, ș. a.

Mare atelier de blănărie.

Prețuri fixe. Articole bune.

■ Serviciu prompt și solid. ■

Wurmlinger Mátyás,

lăcătar specialist pentru edificii.

Intreprindere pentru organizarea electricității
și sfredelirea adâncă a fântânelor arteziane în

Lugoj, str. Weis nr. 6.

Primul
atelier de
reparaturi
din Lugoj.

Intreprindem și executăm tot felul de
lucru și reparaturi ce se țin de specia-
litatea organizării electrice și a altor afaceri
ce aparțin branșei de lăcătar.

Sfredelirea fântânelor artezice
pe lângă prețuri moderate.

Ilustrate cu motive româ-
nești și cu vederi
din România ș. a.
se pot căpăta la »Librăria Tribunei«.

Cea mai ieftină sursă pentru
cumpărat

săpunuri

pentru gospodărie, săpu-
nuri de toaletă, parfumuri,
și orice articole pentru spălat.

Luminări

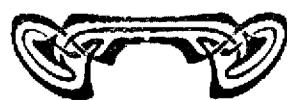
de stearină și ceară pentru
biserici; e fabrica de săpun
a lui

Lorencz Károly,
Arad, Str. Forray p. Nadasdy.

Anunțuri

primește admi-
nistrația »Tribu-
nei«, pe lângă
prețurile cele
mai moderate.

Primul atelier ardelean aranjat cu putere electrică pentru scobirea pietrelor și fabrică de pietrii monumentale

GERSTENBREIN TAMÁS és TARSA sculptor și măiestru pietrar.

Atelierul central al magazinei: **Kolozsvár, Dézsma-u. 21.**

Magazin de pietrii monumentale, fabricate proprii din: marmoră, labrador, granit, sienit etc. Kolozsvár, Ferencz József út 25.

Biroul Central:

Nagyszeben, Fleischer-gasse 17.

Filiale: Déva, Nagyvárad.

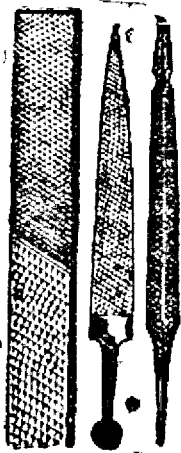

● **STEIN MIKLÓS** ●

fabrică de tăiat pile

Oradea mare — Nagyvárad.

Fabrica: Damjanics-u. 30. Magazin: Teleki-u. 33.

Recomandă fierarilor și comercianților atelierul său de tăiat pile bine aranjat, unde se pregătesc pile mici și mari din oțel vărsat de prima calitate etc. Primește spre scobire pile mici și mari vechi cu prețuri ieftine.

Nr. telef. pentru oraș și comitat 509

B-A-N-I

pe moșii și case de închiriat din Arad

cu amortizație de 10—70 ani

după mărimea sumei împrumutate cu 4, 4¹/₄, 4¹/₂, 4³/₄ și 5⁰/₀, pe lângă dividendă de mijlocire și amortizație de interese corăspunzătoare până la valoarea cea mai mare.

Spese anticipative nu sunt, la dorință anticipațiunile se sechează de intabulare, convertența datorii de interese mari.

— Rezolvare grabnică, serviciu prompt —

SZÜCS F. VILMOS

Reprezentanța pentru mijlocirea de împrumuturi a

Institutului pentru credit fonciar din Sibiu

pe teritoriul comitatului Arad, orașului Arad, comitatului Bichiș, Gyula, Ciabs.

ARAD, Karolina-utca 8. (Casa proprie.)

(Lângă filiala Poștei.)

Prisă pe lângă onorar acuzatori de afaceri abili și demni încredere.

Prese de vin
și
sdrobitori de struguri
se află de vânzare pe lângă prețul cel mai moderat
la Vulcu I. Maxim
fabrică de mașini
în Arad,
Str. Fábrián-László
lângă gara drumului de fer.
Catalog și preliminar de cheltuieli și trimite gratuit și — porto-franco. —
Să sprijinim întreprinderile românești.

Cele mai moderne
moble de fier și aramă
și cele mai practice
bănci higie-nice de școală
și mobilarea locuințelor, hotelor, spitalelor și a școalelor, precum și obiecte fabricate din cele mai bune materiale din țară, lucrările cele mai solide de artă și construcție se livrează numai de către firma
Bennhardt Rezső utóda
Brassó, str. Fekete nr. 33.
— Tot acolo e cancelaria și fabrica montată cu cele mai noi mașinării. —

Fabricație proprie.
La o haină de primăvară sau vară se cere
un cortel elegant și modern sau un en-tout-cas.
Firma:
Th. Schmidt
Sibiu (Nagyszeben) Reispargasse 7,
ofere cel mai bogat asortiment de modele admirabile și culori moderne frumoase, în execuție solidă, pe lângă prețurile cele mai ieftine. Serviciu solid. Reparaturile se fac ieftin și grabnic.
Comandă prin poștă prompt.

HOTEL SCHMIDT
HOTELIER GÜNDISCH M.

SIBIU—NAGYSZEBEN, BAHNGASSE.

Am onoare a aduce la cunoștința onoratului public voiajor că am luat în Sibiu, hotelul și restaurantul binecunoscut Schmidt, la o sută pași depărtare de gară. Mă voi nuzi să pot găstiga încrederea și deplina mulțămire a on. public voiajor. Camere curate, mâncări gustoase, beuturi bune și curate, mese de biliard, ofer un cămin plăcut. Iluminație electrică. Recomandându-mă în atenția onoratului public semnez

Cu distincția
stimă: **Gündisch M.** proprietarul hotelului Schmidt.

Văd. Engel Vilmos

Institut chimic pentru curățirea și vopsirea mătasei, stofei etc.

Făgăraș—Fogaras (Transilvania).

Intreprindere de primul rang

Primește spre curățire chimică, cu prețurile cele mai ieftine, fără ca să le descoase, tot-felul de haine de bărbați și femei.

Haine pentru baluri, uniforme, cojoace de iarnă, coviltire, covoare, lucruri de mână, șaluri, dantele, pene, mănuși, ș. a. precum și ghețe din piele albă, etc. etc.

Aranjament modern și de specialitate! Transformarea, curățirea și înalbitrea perdelelor de dantele și a țesăturilor.

Mașini de scris IDEAL și ERICA
Gramofoane

Mașini de cusut VERITAS

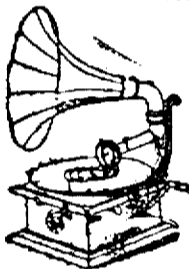
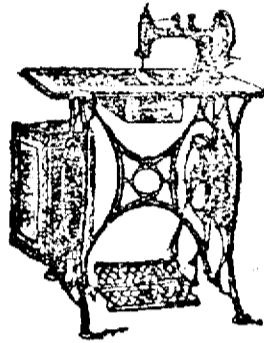
(fabricație proprie) deasemenea cele mai solide părți constitutive: panglici de culoare, hârtie de copiat, ace, plăci etc. se găsesc la specia listul: **Barthelmie György**

Brassó, Weisz M.-u. 23.

Cel dintâi și cel mai bine asortat atelier — mechanic din Transilvania. —

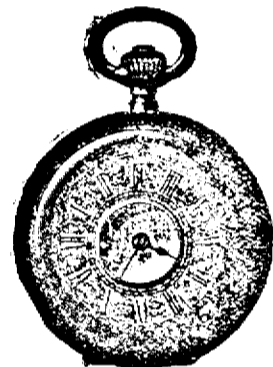
Atelier pentru reparat mașini speciale de scris, de ori-ce sistem și fabricație, deasemenea aparate mecanice fine etc.

Școală de scris cu mașina.

Cel mai mare magazin de gjuvaerice și ceasornice, clasornicar, givaergiu și opticar
Jamás István Gyulafehérvár, Piața Hunyadi (lângă Hotel Elisabeta).

Recomandă ori-ce juvaere de aur și argint, ca lanțuri de aur pentru bărbați și femei, clasornice de buzunar, fabricație din Svițera, ca renumitele clasornice Omega și pendulele și deșteptătoarele Becht, ochelari, articole optice, termometre pe lângă prețurile cele mai convenabile.

Reparaturi de clasornice și juvaere pe lângă garanție. Cumpăr aur sfârmat și argint precum și ori-ce juvaere pe lângă prețurile cele mai mari.

Comandele din provincie se efectuează prompt și cu cea mai mare punctualitate.

Prețuri moderate. Serviciu conștiințios.

Telefon 670—579.

Telefon 670—579.

Inainte de ce ti-ai fi cumpărat

lemnele de trebuință **foc** pentru

cereți deslușiri asupra prețului,

căci eu nu numai că

vînd cele mai ieftine

lemne de foc

prima calitate

ci pentru un florin de stîngen le și tai cu fe-restrăul propriu circular.

Așteptând binevoitorul sprijin, sunt

Cu deosebită stimă:

PETRU NOVAC,

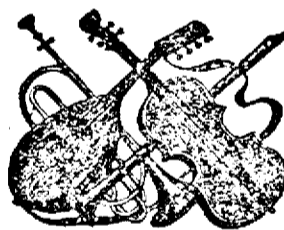
negustor de lemne în

Arad, Óvár-tér 10 (lângă pod) și Teleky-u 4.

Lemne de foc mărunțate expedez acasa.

Babós Béla fabricant de instru-mente muzicale în

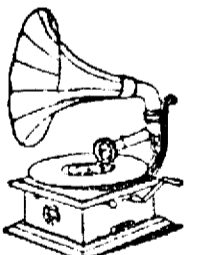
Sibiu, (Nagyszeben) Piața-mică 24.

Unicul fabricant în Sibiu.

Cel mai ieftin și cel mai bun depozit de cumpărat pentru orice instrumente, precum: violine, țitere, clarinete, harmonice, și totfelul de instrumente de suflat din alamă, etc.

Cele mai bune și mai ieftine corzi de violine. Mare depozit de Gramofoane în diferite mărimi, precum și Scala-Record. Mare asortiment de plăci pentru gramofone cu prețuri ieftine. Comandele se efectuează prin trimiterea banilor înainte sau prin rambursă. Reparaturile se execută artistic și cât se poate de prompt.

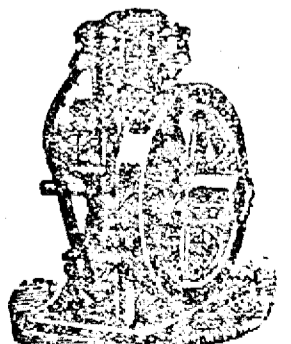
Telefon pentru oraș și comitat Nr. 818.

Atelierul special de reparat al renumitei firme:

Schmerek E.

Temesvár-Jószefváros, Bonnáz-u. 14.

Primește tot-felul de reparări și transformarea motoarelor cu benzină, gaz și ulei brut, absorbitoare de gaz, locomobile cu benzină și ulei brut și Arlapuri p. trierat. Bastimente cu benzină, pompe-motor. Mașină de fabricat ghiață. Montări specialiste de mori cu prețuri moderate, precum și reparări de automobile, bastimente și biciclete-motor. Depozit de articlii tehnici. Filtre magnetice. Unsoari. Material de condensajune. Arzătoare cu acetilen. Material pentru instalări cu electricitate. Cereți catalog de prețuri și prospect gratuit. — Serviciu conștiințios — Telefon pentru oraș și comitat Nrul 818. —

DISTINS CU MEDALIE DE AUR IN 1888 ȘI 1907.

Urmasul lui Schuller József — Ladányi József

armurar și depozitar de articole de vânatoare

Pécs, Király-u. 42. — Nagyvárad, Uri-u. 21.

Am onoarea a aduce la cunoștința onoratului public din loc și jur că am preluat magazinul de arme existent de 30 de ani și cu bun renume al lui Schuller József, pe care spt numele meu îl voi pastra și pe mai departe. Având în vedere că depozitul de arme din Pécs, Király-u. 42, înființat la 1885 și-a

câștigat cel mai bun renume, îmi voi da silința ca pe lângă serviciu culant și prețuri ieftine să câștig aceasta și celui din Oradea-Mare. — Ția în depozit arme de cea mai bună fabricație, cu repetiție și încărcătură în țevă, revolve, piștoale și tot-felul de cartușe pentru arme. — Se dă deosebită atenție reparației și păstrării armelor.

Preț curent gratuit. — Se primește ca ucenic un băiat cu 4 clase medii, care vorbește românește.

Atrag atenția onoratului public asupra atelierului meu de **spălătorie și culorare chimică** existent de peste

50 de ani

cea mai veche în ramul acesta. Serviciu ireproșabil. — Prețuri conv.

FEICHTINGER J.
Kolozsvár
Str. Paris 5. Telefon —

Invenție nouă! Invenție nouă!
Moară de oțel pentru întrebuințare în economie și acasă, mașină excelent orzul, cucuruzul și grâul, se învârtă cu mâna, puterea de muncă a unui băiat de 6 ani, 1 kilogram pe minut - pe lângă garanță și numai într-o mărime.

Prețul 14 coroane.

Fac aparate pentru desfăcerea sămânței de lucernă și trifoiu de mână cu puterea ori cu mâna, de aplica în mașina de îmblătit ori de sine stătătoare. Prețurile să se întrebe.

Kádár Gyula

fabrică de aparate de desfăcut sămânța trifoiului și atelier de reparaturi de mașini

ORADEA-MARE
Nagyvárad) Vilánytelep mellett.

Motoare șvedeze pentru olei brut!

(Breretul lui Hirsch Frank, Stockholm)

în poziție orizontală și verticală.

Mașini motorice ieftine și sigure, se pot instala oriunde.

Motoare sistem Diesel.

Motoare cu gaz.

Motoare cu benzină,

în cea mai bună execuție!

Execuție promptă.

Surányi Victor

inginer tehnic diplomat, fabricant de mașini agricole

Bpest, VI., Teréz-körut 21.

Cereți catalog.

„VICTORIA” INSTITUT DE CREDIT ȘI ECONOMII

SOCIETATE PE ACȚII

Fondată la anul 1887.

Centrala în Arad, calea Archiducelui Iosif No. 2. (vis-à-vis de primărie) casa proprie.

Filiala în Chișineu (Kisjenő) casa proprie.

Capital societar . . . . . 1.200.000.— Cor. || Depuneri spre fructificare . . . 10.000.000.— Cor.
Fond de rezervă . . . . . 1.100.000.— Cor. || Circulațiunea anuală . . . 250.000.000.— Cor.

Primește depuneri spre fructificare, despre cari eliberează libele.

Pentru sumele depuse fără termen de abdicere și rămân la bancă pe timp mai scurt de 3 luni de zile, plătește deponenților 4% interese, — iar pentru depunerile elocote pe timp mai lung de 3 luni de zile, după mărimea sumei depuse: plătește deponenților 4½% și 5% interese fără nici o detragere.

După toate depunerile contribuția (darea) de interese o plătește institutul separat.

Depuneri până la zece mii de coroane, după starea casei, să plătesc și fără de abdicere.

Escontează cambii și acordează credite cambiale cu acoperire hipotecară.

Dă avansuri pe efecte publice (Lombard).

Acordează împrumuturi hipotecare pe case de închiriat și pe proprietăți de pământ.